

Y

CATECHISM

A ofodwyd allan yn Llyfr

GWEDDI GYFFREDIN,

*Wedi i egluro yn gryno drwy no-
dau Byrrion a sylfaenwyd ar
yr yscrythyr lan.*

Printiedig yn **RHYDICHEN**

Yn y flwydd yn 1682.

Y CATECHISM, *hynny ym*, Athrawiaeth i'w dyscu gan bob rhyw ddyn, cyn ei ddwyn i'w gonffirmio gan yr Escob.

Cwestiwn.

B Ethr yw dy enw di?

Atteb. N. neu M.

Cwest. Pwy a roddes yr enw hwnnw arnat ti?

Atteb. Fy nhadau bedyd, a'm mamau bedydd wrth fy medyddio, pan i'm gwnaethpwyd yn aelod i Grist, yn blentyn i Dduw, ac yn erifedd teyrnas nêf.

Cwest. Pa beth a wnaeth dy dadau bedydd a'th famau bedydd yr amser hwnnw trosot ti?

Atteb. Hwy a addawsant, ac a addunasant dri pheth yn fy enw. Yn gyntaf ymwrthod o honof â diafol, ac â'i holl weithredoedd, a rhodres, a gorygedd y byd anwir, a phechadurus chwantau y cnawd. Yn ail bod i mi gredu holl byngciau ffydd Grist. Ac yn drydydd, cadw o honof wynfydedic ewyllys Duw a'i orchymmynion, a rhodio yn yr unrhyw holl ddyddiau fy mywyd.

Cwest. Onid wyt ti yn tybied dy fod yn rhwymedig i gredu ac i wneuthur megis ac yr addawsant hwy trosot ti?

Atteb. Ydwyf yn wîr, a thrwy nerth Duw felly y gwnaf. Ac ydd wyf yn mawr ddiolch i'n Tâd nefol, am iddo fy ngalw i gyfryw stât lechydwrïaeth trwy Iesu Grist ein Iachawdr. Ac mi a attolygaf i Dduw roddi i mi ei râd, modd y gallwyf aros yn yr unrhyw holl ddyddiau fy einïoes.

Cwest. Adrodd i mi fannau dy ffydd?

Atteb. **C** Redaf yn Nuw Dâd oll gyfoethawg, Creawdr nef a daïar. Ac yn Iesu Grist ei un Mâb ef, ein Harglwydd ni : yr hwn a gâed trwy yr Yspryd

T Catechism.

glân, a aned o Fair forwyn: a ddioddefodd dan Bontius Pilatus, a groethoeliwyd, a fu farw ac a gladdwyd, a ddis-cynnodd i uffern, y trydydd dydd y cyfododd o feirw; a escynnodd i'r nefoedd, ac y mae yn eistedd ar ddeheu-law Ddaw Dâd oll gyfoethawg, Oddi yno y daw i farnu byw a meirw. Credaf yn yr Yspryd glân, yr Eglwys lân ga-tholic, Cymmun y sainc't, Maddeuant pechodau, Cyfo-diad y cnawd, a'r bywyd tragywyddol. Amen.

Cwest. Pa beth yr wyt ti yn ei ddyscu yn bennaf yn y pyngciau hyn o'th ffydd?

Atteb. Yn gyntaf yr wyf yn dyscu credu yn Nuw Dâd, yr hwn a'm gwnaeth i a'r holl fydd.

Yn ail yr ydwyf yn credu yn Nuw Fâb, yr hwn a'm prynodd i a phob rhyw ddŷn.

Yn drydydd, yr wyf yn credu yn Nuw Yspryd glân, yr hwn sydd i'm sancteiddio i, a holl etholedig bobl Dduw.

Cwest. Ti a ddywedaist ddarfod i'th Dadau-bedydd a'th Fammau-bedydd, addo trosot ti, fod i ti gadw gor-chymmynion Duw; Dywet titheu i mi, pa nifer sydd o honynt?

Atteb. Dec.

Cwest. Pa rai ydynt?

Atteb. **Y**Rhai hynny a lefarodd Duw yn yr ugein-fed bennod o Exodus, gan ddywedyd, Myfi yw'r Arglwydd dy Dduw, yr hwn a'th ddûg di ym-maith o dŷr yr Aipht. o dŷ y caethiwed.

I. Na fydded i ti dduwiau eraill onid myfi.

II. Na wna it dy hun ddelw gerfiedic, na llŷn dim ac ysydd yn y nefoed uchod, neu yn y ddaiar isod, nac yn y dwfr tan y ddaiar. Na ostwng iddynt, ac na ad-dola hwynt: oblegit myfi yr Arglwydd dy Dduw wyf Dduw eiddigus, yn ymweled â phechodau'r tadau ar y plant, hyd y drydedd a'r bedwaredd genhedlaeth o'r rhai a'm caŷant, ac yn gwneuthur trugaredd i filoedd o'r rhai a'm carant, ac a gadwant fyngorchymmynion.

III. Na chymmer Enw yr Arglwydd dy Dduw yn of-fer, canys nid gwirion gan yr Arglwydd yr hwn a gy-mero ei Enw ef yn ofer.

IV. Co-

T Catechism.

IV. Cofia gadwyn sanctaidd y dŷdd Sabbath. Chwe diwrnod y gweithi, ac y gwnei dy holl waith. eithr y seithfed dydd yw Sabbath yr Arglwydd dy Dduw: ar y dydd hwnnw na wna ddim gwaith, tydi, na'th fab, na'th ferch, na'th wâs, na'th forwyn, na'th anifail, na'r dŷn dieithr a fyddo o fewn dy byrth, canys mewn chwe diwrnod y gwnaeth yr Arglwydd nef a daiar, y môr, a'r hyn oll fydd ynddynr, ac a orphwyfodd y seithfed dydd. O herwydd pa ham y bendithiodd yr Arglwydd y seithfed dydd, ac a'i sancteiddiodd ef.

V. Anrhydedda dy dâd a'th fam, fel yr estynner dy ddyddiau ar y ddaiar, yr hon a rydd yr Arglwydd dy Dduw i ti.

VI. Na lâdd.

VII. Na wna odineb.

VIII. Na ledratta.

IX. Na ddwg gam dyftiolaeth yn erbyn dy gymmydog.

X. Na chwennych dŷ dy gymmydog, na chwennych wraig dy gymmydog, na'i wâs, na'i forwyn, na'i ych, na'i afllyn, na dim ar fydd eiddo.

Cwest. Beth yr wyt ti yn ei ddyscu yn bennaf wrth y gorchymmynion hyn ?

Atteb. Yr ydwyf yn dyscu dau beth: fy nylêd tu ag at Dduw, a'm dylêd tu ag at fy nghymmydog.

Cwest. Pa beth yw dy ddylêd tu ag at Dduw ?

Atteb. Fy nylêd tu ag at Dduw yw, Credu ynddo, ei ofni, a'i garu, â'm holl galon, â'm holl enaid, ac â'm holl nerth, Ei addoli ef, diolch iddo, rhoddi fy holl ymddiried ynddo, galw arno, anrhydeddu ei sanctaidd Enw ef a'i air, a'i wafanaethu yn gywir holl ddyddiau fy mywyd.

Cwest. Pa beth yw dy ddylêd tu ag at dy gymmydog ?

Atteb. Fy nylêd tu ag at fy nghymmydog yw, ei garu fel fi fy hun, a gwneuthur i bob dyn megis y chwennychwn iddo wneuthur i minneu. Caru o honof, anrhydeddu, a chymmorth fy nhâd a'm mam. Anrhydeddu, ac ufyddhau i'r Brenhin a'i swyddogion. Ymddarostwng

T Catechism.

i'm holl lywiawdwyr, dyscawdwyr, Bugeiliaid ysprydol, ac athrawon. Ymddwyn o honof yn ostyngedig, gan berchi pawb o'm gwell. Na wnelwyf niwed i neb ar air na gweithred. Bod yn gywir ac yn union ymmbob peth a wnelwyf. Na bo na chās na digasfedd yn fy nghalon i neb. Cadw o honof fy nwyllaw rhac chwilen na lledratta, cadw fy nhasod rhag dywedyd celwydd, cabl-eiriau, na drwg absen. Cadw fy nghorph mewn cymhedroldeb, tobrwydd, a diweirdeb. Na chybyddwyf ac na ddeisyfwyf dda na golud neb arall. Eithr dyscu, a llafurio yn gywir, i geisio enill fy mywyd, a gwneuthur a ddylwyf, ymmharu fuchedd bynnac y rhyngo bodd i Dduw fy ngilw.

Cwest. Fy anwyl blentyn, gwybydd hyn ymma, nad wyt ti abl i wneuthur y pethau hyn o honot dy hun, nac i rodio yngorchymynion Dduw, nac i wafanaethu ef, heb ei yspylol rād ef; yr hwn sydd raid i ti ddyscu yn wastad ymoralw am dano trwy ddyfal weddi. Gan hynny moes i mi glywed a fedri di ddywedyd gweddi yr Arglwydd.

Atteb. **E**In Tad yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteid-dier dy Enw. Deuet dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyled-wyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwaret ni rhag drwg: Amen.

Cwest. Pa beth ydd wyt ti yn ei erchi ar Dduw yn y weddi hon?

Atteb. Yr ydwyf yn erchi ar fy Arglwydd Dduw ein Tad nefol, yr hwn yw rhoddwr pob daioni, ddanton ei rād arnaf, ac ar yr holl bobl, fel y gallom ei anrhydddu et, a'i wafanaethu, ac ufuddhau iddo megis y dylem. Ac ydd wyf yn gweddio ar Dduw ddanfon i ni bob peth angenrheidiol, yn gyftal i'n heneidiau, ac i'n cyrph; A bod yn drugarog wrthym, a maddeu i ni ein pechodau; A rhyngu bodd iddo ein cadw a'n amdeffyn

T Catechism.

ffyn ym mhob periglysprydol a chorphorol : A chad o honaw nyni rhag pob pechod ac anwiredd, a rhag eingelyn ysprydol, a rhag angeu tragywyddol. A hyn yr ydwyf yn ei obeithio y gwna ese o'i drugaredd a'i ddai-
oni, trwy ein Harglwydd Iesu Grift : ac am hynny ydd
wyf yn dywedyd, *Amen*, Poet gwir.

Cwest. **P**A sawl Sacrament a ordeiniodd Crist yn ei
stiwn. Eglwys ?

Atteb. Dau yn unig, megis yn gyffredinol yn anghen-
rhaid i Iechydwrïaeth, sef, Bedydd, a Swpper yr Argl-
wydd :

Cwest. Pa beth yr wyt ti yn ei ddeall wrth y gair hwn
Sacrament ?

Atteb. Yr wyfi yn deall Arwydd gweledig oddi allan,
o räs ysprydol oddifewn, a roddir i ni ; yr hwn a ordein-
iodd Crist ei hun, megis modd i ni i dderbyn y gräs
hwnnw trwyddo, ac i fod yn wyf i'n sicrhau ni o'r
gräs hwnnw.

Cwest. Pa sawl rhan y fydd mewn Sacrament.

Atteb. Dwy, yr arwydd gweledig oddiallan, a'r gras
ysprydol oddifewn.

Cwest. Pa beth yw'r Arwydd gweledig oddiallan, neu'r
ffurf, yn y Bedydd ?

Atteb. Dwfr : yn yr hwn y bedyddir un, Yn Enw'r
Tad, a'r Mab, a'r Yspryd glân.

Cwest. Pa beth yw'r gräs ysprydol oddifewn ?

Atteb. Marwolaeth i bechod, a genedigaeth newydd i
gyfiawnder. Canys gan ein bod ni wrth naturiaeth we-
di ein geni mewn pechod, ac yn blant digofaint, drwy
Fedydd y gwneir ni yn blant gras.

Cwest. Pa berth a ddiygwilir gan y rhai a fedyddier ?

Atteb. Edifeirwch, diwy'r hon y maent yn ymwrthod
â phechod : A ffydd, diwy'r hon y maent yn ddiystog yn
credu addewidion Duw, y rhai a wneir iddynt yn y Sa-
crament hwnnw.

Cwest. Pa ham wrth hynny y bedyddir plant bychain,
pryd na's gallant o herwdd eu hifiengud gyflawni y pe-
thau hyn ?

Atteb.

Y Catechism.

Atteb. Oblegid eu bod yn addaw pob un o'r ddau drwy eu mechiau, yr hwn addewid pan ddelont i oedran, y maent hwy eu hunain yn rhwym iw gyflawni.

Cwest. Pa ham yr ordeiniwyd Sacrament Swpper yr Arglwydd?

Atteb. Er mwyn tragywyddol gôf am aberth diodde-faint marwolaeth Crist, a'r llefhâd yr ydym ni yn ei dderbyn oddiwrtho.

Cwest. Pa beth yw y rhan oddiallan, neu'r Arwydd, yn Swpper yr Arglwydd?

Atteb. Bara a gwin, y rhai a orchymmynnodd yr Arglwydd eu derbyn.

Cwest. Pa beth yw y rhan oddifewn, neu'r peth a arwyddocceir?

Atteb. Corph a gwaed Crist, y rhai y mae'r ffyddlo-niaid yn wir ac yn ddiau yn eu cymmeryd ac yn eu derbyn, yn Swpper yr Arglwydd.

Cwest. Pa leshâd yr ydym ni yn ei gael wrth gymme-ryd y Sacrament hwn?

Atteb. Cael crythâu a diddanu ein heneidiau drwy Gorph a gwaed Crist, megys y mae ein cyrph yn cael drwy'r bara a'r gwin.

Cwest. Pa beth sy' raid i'r rhai a ddêl i Swpper yr Arglwydd ei wneuthur?

Atteb. Eu holi eu hunain, a ydynt hwy yn wîr edifei-riol am eu pechodau, a aeth heibio, ac yn siccr amcanu dilyn buchedd newydd: a oes ganddynt ffyð fywiol yn nrhugaredd Duw drwy Grist, gydâ diolchus gôf am ei angeu ef, ac a ydynt hwy mewn cariad perffaith â phôb dyn.

¶ *Bid i Gurat pob plwyf yn ddiesceulus ar y Suliau a gwy-liau ar ol yr ail llith o'r Gosper ddysgu ar oſteg yn yr Egl-wys, a holi cynnifer o blant ei Plwyf, ac a ddanfonwyd atto, megis y tybio efe fod yn gymhesur yn rhyw bart o'r Catechism hwn.*

(1)

Y

CATECHISM

A osodwyd allan yn llyfr

GWEDDI GYFFREDIN,

wedi ei egluro ar fyrr eiriau.

N. neu M.] **Y** Mac'r henw Cristiano-
gawl a roddwyd yn y
bedydd, yn dwyn ar gôf y ^a Fydd Gristia- ^{a Acts 19. 4, 5.}
nogawl, yn yr hon y bedyddiwyd y neb,
a henwyd y pryd hynny; ac ete hefyd gan
ddwyn arno henw Crist, a elwir yn ^b Gri- ^{b 1 Pet. 4. 16.}
stion, ac felly a ^c wahanir oddiwrth ddy- ^{c Math. 23. 8.}
nion o grefyddau eraill, megis Iddewon,
Tyrchiaid, a phaganiaid.

Fynhadau bedydd a'm mamau bedydd
wrth fymedyddio.] Henwau a roddid yn
arferol i blant pan dderbynnid hwy i'r
Eglwys drwy ^d enwaediad, i'r hwn y mae ^{d Luc. 2. 31.}
^e Bedydd yn Sacrament cyfattebawl. A'r ^e Col. 2. 11, 12.
henwau hyn a roddid weithiau gan ^f Rie- ^{f Gen. 21. 3.}
ni, ac weithiau gan ^g eraill, drwy fodd y ^g Ruth 4. 17.
^h Rhieni. ^{h Luc. 1. 59, 60, 61.}

Pan i'm gwnaethpwyd &c.] Tair ⁱ rhager- ^{i Gal. 3. 27.}
faint a roddir i'r Cristion bedyddiol, neu'r
Credadyn.

1. Efe yr hwn ^{*} wrth natur a ^k ym estro- ^{k Eph. 2. 12.}
nasai ei hun oddiwrth Grist, a wneir yr

^{*} Drwy natur.

B

awrhon

Y CATECHISM *gwedi*

l Eph. 5. 30.

m Eph. 1. 22, 23.

awrhon yn aelod o honaw, hynny yw, yn
l aelod or^m corph dirgel hwnnw yr Egl-
wys, o ba un Crist yw'r pen.

n Eph. 2. 3.

o i Jo. 3. 1.

p Gal. 4. 5.

2. Gan fod yn aelod o Grist, efe yr hwn
wrth natur oedd ynⁿ blentyn digofaint,
a wneir yr awrhon yn^o blentyn i Dduw
trwy p Fabwyfiad, trwy Grist mab Duw
wrth natur.

q Mat. 25. 41.

r Rhuf. 8. 16, 17.

s Luc. 12. 32.

3. Gan fod yn fab Duw, efe yr hwn oedd
wrth natur yn blentyn Colledigaeth, ac
yn q rhannog a'r Cythraul, a'i Angylion,
r wneir yr awrhon yn^r Etifedd i dduw, ac
yn gydetifedd â Christ yn^t Nheyrnas go-
goniant.

Hwy a addawsant ac a addunasant &c.]

t Esay. 8. 2, 3.

Trwy gynnal yr hen arfer o^t Dyftion neu
feichniafon, wrth roi henwau ar Blant
wrth eu bedyddio, gofal Crefyddol a gym-
merir am dduwiol feithrin y Plant a fe-
dyddir : yn bennaf, Rhag digwyddiad
u marwolaeth, neu esceulustra y Rhieni.
Er hynny y Rhieni a orchymmynnir yn
eglur i fod yn^w ddiwyd i ddyscu eu plant
eu hunain yn Sandaidd air Duw, au^x mei-
thrin hwynt yn Addysc, ac Athrawiaeth
yr Arglwydd.

u Ester 2. 7.

w Deut. 6. 6, 7.

x Eph. 6. 4.

Tri pheth yn fy enw &c.] Megis y sic-
crheir yn y Bedydd dair Rhagorffaint i'r
neb a fedyddir, neu'r Credadyn: felly yn ei
y Deut. 26. 17, 18. enw ef yr^y addewir cyflawniad tri pheth.

z Eph. 2. 1, 2, 3.

1. *Ymwrthod o honof a Diafol &c.]* Y
peth cyntaf a addawyd tros yr hwn a fe-
dyddiwyd, yw ymwrthodiad a'i^z dri gelyn
yspyrdol, y Cythraul, y bŷd a'r cnawd.

Y Gelyn yspyrdol cyntaf yw'r Cythraul,
yr

yr hwn ydyw yspryd drwg, neu Angel a col- a 2 Pet. 2. 4.
ledig, ac fydd i ni ei ymwrthod, oblegid
ei fod,

1. Yn temptio i bechod; ac felly a el-
wir yn ^b Demptiwr;

^b Mat. 4. 3.

2. Yn cyhuddo am bechod; ac felly a
elwir y Diafol, a'r ^c Cyhuddwr;

^c Dat. 12. 10.

3. Yn Rhwyftro rhag gwneuthur Daio-
ni; ac felly a elwir ^d Satan, neu'r gwrth- ^d Zach. 3. 1.
wynebwr.

Gweithredoedd y Cythraul ydynt yn
^e gyffredinol yr holl bechodau a wneir yn ^e 1 Jo. 3. 8.
ol ei ^f siampl ef, megis Mwrndwrn, Cel- ^f Jo. 8. 44.
wydd ar cyffelyb.

Rhodres a gorrwagedd y byd anwir hwn
8cc.] Yr ail Gelyn ysprydol i ymwrthod
âg ef, yw y ^g byd presennol drygionus ^g Gal. 1. 4.
hwn gyda'i wagedd.

Wrth y byd, y mae yma ei ddeall, nid
y byd elfyddol; neu drefnus ofodiad y
^h creaduriaid gweledig, yrhai ynt i dda; ^h Acts 17. 24.
nag yn unig y ^k byd rhesymmol o ddynol ⁱ 1 Tim. 4. 4.
ryw, yr hwn nid yw yn ^l hollawl yn ddrwg; ^k Jo 15. 19.
ond wrth y byd y deallir yma y ^m bobl ^l Phil. 2. 15.
hynny o'r byd, a ydynt elynion i dduwiol-
deb, a'r ⁿ creaduriaid eraill yn y byd, y ⁿ 1 Jo. 2. 15.
rhai y mae y Cythraul, ei ^o dywyflog ef yn ^o Jo. 14. 30.
eu harferu megis ^p abwydau a maglau i ^p Mat. 4. 8, 9.
ddenu dynion i bechu.

Rhodres a gorrwagedd y byd hwn, a
^q ddosparthir i.

^q 1 Jo. 2. 16.

1. Chwant y cnawd, yr hwn yw ^r dy- ^r 2 Tim. 3. 4, 5.
fyrrwch.

2. Chwant y llygad, yr hwn yw ^s golud: ^s 1 Tim. 6. 9.

3. Balchder buchedd, yr hwn yw ^t An- ^t Jer. 45. 5.
rhydedd. A'r rhain ydynt yn dyfod i fod
yn niweidiol i dduwioldeb, pan y rhoir

a Jac. 4. 4.

u serch arnynt yn anweddaidd, yn Anghymmhedrol, ac yn ammhrydlon.

A holl bechadurus chwantau y Cnawd.]

m Gal. 5. 24.

Y trydydd gelyn ysprydol i ymwrthod âg ef, yw *w* y cnawd ai chwantau.

x 1 Cor. 15. 39.

y Ef. y. 58. 7.

z 1 Cor. 15. 50.

Wrth Gnawd yma, ni ddeallir yr amryw rywogaethau ar *x* greaduriaid bywiol, y rhai a wneir o gnawd y natur dynol, na *z* breuol gorph dyn, y rhai a elwir weithiau yn gnawd.

a Rhuf. 7. 25.

b Rhuf. 8. 7, 8.

Ond cnawd yw llygredigaeth a anfarweiddiedig yr enaid, yr hon fydd *b* elyniaeth yn erbyn Duw, oblegid ei bod,

c Gal. 5. 17.

d Rhuf. 7. 23.

1. Yn ein *c* rhwystro ni rhag gwneuthur da, ac yn 2. Yn *d* ein tueddu ni i wneuthur drwg.

e Gal. 5. 19, 20, 21.

f Jac. 1. 14.

Chwantau pechadurus y cnawd ydynt yr amryw wniau *e* anystywallt, a *f* drygionus drachwantau yr ewyllys, drwy ba rai y croesawir temptasiwnau y Cythraul, ac y camarterir pethau *g* da'r byd i bechod.

g 1 Tim. 6. 10.

In ail bod i mi gredw &c.] Yr ail peth

b Acts 8. 36, 37.

c Acts 26. 27, 28.

a addawyd tros yr hwn a fedyddid yw *h* Ffydd neu *** i greduniaeth Cristianogrydd.

i Jac. 2. 19.

l 1 Cor. 13. 2.

Trwy Greduniaeth ni ddeallir yma yn unig Ffydd Historiawl, y cyfryw *ûn* ac a all fod gan y *k* Cythraul, a dynion drwg.

m Mat. 7. 22, 23.

n Luc. 8. 13.

o Acts 8. 13, 21.

Nag yn unig *l* Ffydd Rhyteddodau, y cyfryw un ac a allai fod gan Suddas fradwr, *a* *m* phroffeswyr drygionus eraill ar grefydd:

Nag yn unig Ffydd *n* amserol, y fâth ac a ddichon fod gan *o* ragrithwyr.

Ond y Ffydd hon yw grasfol waith yr

** atbrawiaeth Christianog,*

p yspryd

pyspryd glan, drwy'r hwn y nerthir q ca- p 2 Cor. 4. 13.
lon dyn i r gydsynnio, ac i hyderu * ar wi- q Rhuf. 10. 10.
rionedd sgair Duw, ac Esengyl Jechydwri- r Jo. 3. 33.
aeth dyn. / Eph. 1. 13.

Gwrthedrychiad athrawiaethol Ffydd
Cristion yw yn gyffredinol, yr e holl yscry- z A&S 24. 14.
thyr lân, ac yn fwy neillduol u holl byng- u Luc. 24. 25.
ciau y w Grefydd Gristianogawl. w Jo. 20. 31.

Y Ffydd hon sydd anghenrheidiol i
bawb, gan ei bod hi yn ddyledswydd a or-
chymmynnir gan z dduw, ar modd y heb x 1 Jo. 3. 23.
pa un nid all dŷn fod yn gadwedig. y Marc 16. 16.

In drydydd cadw o honof wynfydedig e-
wyllys duw &c.] Y trydydd peth a adda-
wyd tros yr hwn a fedyddiwyd yw z ufudd- z Luc. 3. 12.
dod i a holl ewyllys Duw, a b ddarcuddi- a Jer. 7. 23.
wyd yn ei gyfreithiau. b Psal. 40. 8.

Yr ufuddod hwn sydd gyffredinol
1. O herwydd y † Gwrthedrychiad oble-
gid fod y dŷn ufudd yn ei ddymuniad yn
cadw c holl orchmynnion Duw ; c Psal. 119. 128.

2. O herwydd y * † Gorgynhwysiad ob-
legid ei fod yn eu cadw hwynt, a'i d holl d Deut. 26. 16.
galon ;

3. O herwydd y Parhâd, oblegid ei fod

* ar air gwirionedd Duw.

* fannodan.

† Object neu gwrthedrychiad yw'r peth a
osodir o flaen un i edry charno, ffsyrio, neu
i w wneuthur.

* Gorgynhwysiad.

† Subject neu gorgynhwysiad yw yma y
peth sydd yn cynhw ysfyr edrychiad, myfyrdod
neu'r weishred.

* Luc. 1. 74, 75. ef yn rhodio ynddynt * holl ddyddiau ei fywyd.

f Gal. 2. 16.

g Rhuf. 10. 5.

h Rhuf. 10. 9.

Nid yw dŷn yn gadwedig trwy foddion y Cyfammod o f weithredoedd, ammod pa un yw perffaith g ufudd-dod, ond trwy Gyfammod Gras, h ammod yr hwn ydyw gwir ffydd, * etto mae'r ufudd-dod hwn, a ofynnir yn anghenrheidiol, oblegid mai trwyddo,

i Mat. 5. 16.

k 1 Pet. 3. 1, 2.

l Jac. 2. 18.

1. Y i gogoneddir Duw
2. Yr ennyllir, ac yr Adeiladir ein k cymmydog.
3. Y Cyfiawn heir ein l ffydd ni ein huanain.

m 2 Tim. 1. 13.

n Acts 19. 18.

o Jac. 2. 20.

p Heb. 11. 6.

Onid wyt ti yn tybied dy fod yn rhwymedig i gredu, ac i wneuthur &c.] Credu a gwneuthur, m neu ffydd a gweithredoedd da, fydd yn cynhwys holl athrawiaeth, ac ymarfer cristianogrwydd, a'r rhain nid ydynt i'w n gwahanu, oblegid fod o ffydd heb weithredoedd yn farw, ac nad all gweithredoedd p heb ffydd ryngu bodd i Dduw.

q Psal. 119. 106, 107.

r Col. 1. 3.

Trwy nerth Duw felly y gwnaf, ac yr wyf yn mawr ddiolch &c.] Heb law ein q llawnfwriadau * ar ufudd-dod i Dduw, fe a ofynnir yn bennaf i ni geisio help neu gymmorth gantho ef, fal yr ufuddhaom i'ddo ef. Y moddion trwy † y rhai y mae ceisio Duw am gynnorthwg, ydynt r ddiolchgarwch am drugareddau ysprydol a dder-

* etto yr ufudddod hwn, yn gwneuthir gweithredoedd da, a ofynnir.

* o ufudddod. † ba rai.

byniwyd

byniwyd yn barod, a fGweddi am wafta- f Col. 1. 9.
dol gynhaliaeth o'i rastros yr amser sydd
i ddyfod.

*Am iddo fyngalw i gysryw stad Jechyd-
wriaeth &c.]* * Galwad sydd naill ai t cy. t Mat. 22. 14.
ffredinol, ai yspysol ac affeithiol. Gal-
wad cyffredinol yw hwnnw, drwy ba un y
gelwir u cenedl, dinas, neu deulu i wy. u Psal. 147. 19,
bodaeth y moddion o jechydwriaeth. Gal- 20.
wad yspysol neu affeithiol yw hwnnw,
drwy yr hwn y mae Duw yn w galw ei w Rhuf. 8. 30.
* Etholedigion allan o'u cyflwr naturiol o x 1 Pet. 2. 9.
bechod, i y sancteiddrwydd, ac Jechyd- y 2 Thef. 2. 13,
wriaeth trwy Grist Jesu; a hynny yn ar- 14.
ferol trwy'r moddion o bregethu yr Efen-
gyl.

*Ac mi attolygaf i ddurw rodde i mi ei ras
&c.]* Er mwyn Cyflawniad pob gwei-
thred dda, y mae Duw trwy ei ragflaenol
râs, yn rhoi'r z ewylllys, trwy ei gynnor- z 2 Cor. 3. 5.
thwyol râs y mae'n rhoddi y a gallu; a a Phil. 2. 13.
thrwy ei berffeithiol râs y mae yn rhoi'r
b weithred, neu'r cwbl-had. b Phil. 1. 6.

Adrodd i mi Fannau dy ffydd.] Athra-
wiaeth y ffydd gristianogawl a draddo.
dwyd gynt mewn c ffurt o eiriau, ac felly c 2 Tim. 1. 13.
a d gyfsefwyd ar gyhoedd cyn derbyniad d Acts 8. 36, 37.
bedydd.

† Y PWNGCE CYNTAF.

Credaf yn Nuw.] Y pwngce cyntaf hwn
yw e sylfaen y cwbl sydd yn canlyn. e Jo. 14. 1.

* Galwad Duw.

† I Bannod cyntaf.

Duw

f Pſal. 90. 2.

g Jo. 4. 24.

h Exod. 3. 14.

i Eſay. 44. 6.

k Aſts 17. 24, 25.

l 2 Cor. 11. 31.

m Jo. 5. 18.

n Rhuf. 8. 32.

o Jo. 20. 17.

p Mar. 16. 36.

q Aſts 17. 24.

r Heb. 11. 3.

s Exod. 20. 11.

t Col. 1. 16.

u Neh. 9. 6.

w Heb. 1. 3.

Duw yw *f*yspryd & tragwyddol, *h* hanfod yr hwn sydd o honaw ei hun, hynny yw, yr hwn nid yw o neb arall: Ac am hynny nid oes * ond un gwîr Dduw *i* yn unig, oddiwrth yr hwn y mae *k* pob peth yn cael ei fod.

Dad holl gyfoethawg] Efe yw *l* Tad Crist er ys tragwyddoldeb, ac a elwir yn Dâd Crist ei *m* hun, megis ac y gelwir Crist yn fâb Duw ei *n* hun. Acer mwyn Crist, Duw hefyd yw *o* ein Tâd nefol ninnau, ac a ddichon wneuthur erom ni *p* beth bynnag a fynno.

Creawdr Nef a Ddaïr.] Drwy y nef ar ddaïr y deallir yr holl *q* fydd, a phob peth a'r fydd ynddo, yr hyn a *r* greawdd Duw o ddim trwy ei air, mewn *s* chwe diwrnod, er ei *t* ogoniant ei hun. Ac y mae efe yn wastadol yn *u* cynnal pob peth trwy yr unrhyw *w* air ei nerth.

YR AIL PWNGCE.

x Aſts 8. 37.

y Mar. 1. 21.

z Aſts 4. 13.

a Jo. 1. 41.

b Aſts 10. 38.

c 1 Cor. 1. 30.

d 1 Bren. 19. 16.

e Exod. 40. 13.

f 1 Bren. 1. 34.

Ac yn Jesu Crist.] Yn yr ail pwngc hwn, yr ydym yn *x* proffesu ein ffydd ynghrist Jesu. *y* Jesu sydd yn arwyddocau Jechawdwr, ac efe a alwyd felly, oblegid mai *r* Mab Duw hwn, yw'r unig *z* Jechiawdwr dynol ryw. A Crist neu'r *a* Messias sydd yn arwyddocau enneiniog; ac a alwyd felly, oblegid ei *b* enneinio ef i dair *c* swydd, yn enwedigol, i Swyddau *d* Prophwyd, *e* Offeiriad, a *f* Brenhin; pa dri tan y gyfraith a enneiniwyd mewn modd Ysrydol. Crist, fal y mae efe yn Brophwyd, sydd

* ond un unig wir Dduw.

yn

yn gaddyscu ei Eglwys oddiallan trwy ei ^g Luc. 4. 18.
air, ac ^h oddimewn trwy ei Ysryd. ^b Luc. 24. 45.

Fal y mae efe yn Offeiriad, y mae efe
yn gwneuthur i cymmod ei Eglwys trwy i ⁱ Tim. 2. 5, 6.
Daliad yr jawn, a wnaeth efe unwaith ar
y groes, a'i ^k wastadol eirioledd y mae efe ^k Hebr. 7. 25.
fyth yn ei wneuthur ar Ddeheulaw ei Dad
yn y nef.

Fal y mae efe yn Frenhin y mae 'n ^l lly. ^l Eph. 1. 22.
wodraethu, ac yn ^m amddiffyn ei Eglwys. ^m Eph. 5. 23.

Ei un Mab ef.] Ynghrist y mae ⁿ dwy ⁿ Mat. 1. 23.
natur, set Duwiol natur, neu natur Duw;
a Dynol natur, neu natur dyn. O her-
wydd ei dduwiol natur, fe'i gelwir ef yn
^o uniganedig fab Duw, ac y mae o'r ^p un ^o Jo. 1. 18.
hanfod dduwiol a'i Dâd; O herwydd ei ^p Jo. 10. 30.
ddynol natur, efe a elwir yn ^q fab dyn. ^q Mat. 16. 13.

Ein Harglwydd ni.] Y titl hwn, Argl-
wydd, yr hwn ^r amryw fodd a roddir i ^r i Cor. 8. 5, 6.
ddynion, yma yw yipyol briodoliaeth
Crist, ^f Ardderchoccaf Arglwydd yr Ar- ^f Dat. 19. 16.
glwyddi: i'r hwn y perthyn ^t gyflawn ^t A&. 10. 36.
Arglwyddiaeth ar bawb ac ^u ufudd-dod ^u Phil. 2. 10, 11.
gan bawb.

Y TRYDYDD PWNGC.

Yr bwn a gafwyd trwy'r Ysryd Glân.] Yn
y trydydd pwngc hwn y cyfesswn, pan
^v wnaed Crist o hâd Dafydd yn ol y cnawd, ^v Rhuf. 1. 3.
fe'i ^x gwnaed yn debyg i nymmhob perth, ^x Heb. 2. 17.
eithr y heb bechod. Canys gan ei gael yn, ^y Heb. 7. 26.
unig trwy ^z weithrediad yr Ysryd glân yr ^z Luc. 1. 35.
C oedd

Y CATECHISM gwedi

oedd yn Sancteiddiolaf yn ei ddynol enaid a choroph.

a Ruth 2. 20.

b 1 Cor. 15. 21, 22.

c Gal. 4. 4.

d Mat. 1. 23.

e Mat. 1. 1.

A aned o Fair forwyn.] Fal y byddai Crist yn *a* gâr agos ini, ac yn abli'n prynu nu drwy dalu ein dylêd, yn yr *b* un natur ddynol, ymmha un yr aethom ynddi: Anghenrheidiol ydoedd, y byddai efe o *c* hâd y wraig. Ac mal yr ymddangosei ei fod y Messiah, yr hwn *a* addawyd, anghenreidiol oedd ei *d* eni ef o torwyn o *e* hiliogaeth Dafydd.

Y PEDWERYDD PWNGC.

f Act. 3. 18.

g 1 Pet. 4. 1.

h Mat. 26. 38.

i Jo. 19. 1, 2, 3.

k 1 Tim. 6. 15, 16.

l Mat. 27. 2.

m Luc. 13. 1.

n Mar. 15. 15.

o Luc. 23. 23, 24.

p Gen. 22. 6.

q Jo. 19. 17.

r Jo. 3. 14.

s Psal. 22. 16.

A ddioddefodd tan Bontius Pilatus.] Yn y pedwerydd pwngc hwn, yr addefwn, ddarfod i *f* Grift yn ol *g* prophwydoliaethau yr yscrythyr, ddioddef yn ei natur ddynol, yn gyltal yn ei *h* enaid ai *i* gorff; Yn ei *k* natur ddywiol nid allai ddioddef. Canys efe *a* Draddodwyd i *l* Bontius Pilat, yr hwn oedd y pryd hynny y llywiauwr Rhyfeiniaidd yn Judæa, yr hwn gan ei fod yn wr gwedi ymroi i *m* greulonder, a *n* chyd-synniad pechadurus a *o* gondemniodd Grift i'w groeshoelio.

A groeshoeliwyd.] Megis y dŷg *p* Isaac y coed, a baratowyd i'w losgi ef: felly y *q* dŷg Crist ei groes ei hun. Ac megis y derchafodd *r* Moses y farch yn yr anialwch ar Drostan: felly y derchafwyd Crist ar y groes; wrth yr hon yr hoeliwyd ei *s* ddwylo a'i drac ef.

A thrwy y gwilyddus, a'r felldigedig farwolaeth ^cboenus hon, ar y groes y ^tHeb. 12. 2. gwnaeth Crist ^ujawn tros ein pechodau, ^u1 Pet. 2. 24. ac a'n rhyddhaodd oddiwrth ^wfelldith y ^wGal. 3. 13. gyfraith.

A fu farw.] Megis tan y gytraith y rhoddwyd yr ^xaberthau tros bechod i far- ^xLev. 4. 29. wolaeth: felly y Crist trwy ddioddef an- ^yHeb. 9. 28. geu, a ddaeth i fod yn offrwm tros bechod. Acer i ^wz elynion ei roi ef i farwolaeth, ^zMar. 10. 33, 34. etto efe yn ^aewyllysgar a roddodd i lawr ^aJo. 10. 17, 18. ei einioes. A'r gwaed a dywalltodd efe oedd o brîs anfeidrol, oblegid ei fod yn ^bwaed y cyfryw, ac oedd yn Dduw, ac yn ^bA&. 20. 28. ddyn.

Yn y farwolaeth hon, ^cEnaid ein Je- ^cLuc. 23. 46. chawdr a wahanwyd oddi wrth ei ^dgorph, ^dLuc. 23. 53. ond ni wahanwyd mo'i enaid, na'i ^cgorph ^eMat. 28. 6. oddiwrth ei Dduwdod.

Ac a gladdwyd.] Crist a gladdwyd yn ol ^farfer yr Iddewon, hynny yw, ^af Jo. 19. 40. ^grwymwyd mewn Bedd-ddillad gida phêr- ^gMat. 27. 59, 60. aroglau, ac a osodwyd yn y bedd, gan dreiglo maen mawr wrth ddrws y bedd wrth yr hyn, y mae'n eglur ei fod efe yn ^hsiccr wedi marw, ac hefyd iddo efe yn ol ^bA&. 2. 29. hynny mor ⁱsiccr gyfodi oddiwrth y ⁱA&. 13. 29, 30. meirw.

Descynodd i Uffern.] Wedi marw Crist, a'i gladdu, ei ^kenaid a'i gorph a barhau- ^kA&. 2. 31. fant tros amser mewn cyflwr gwahanol tan ^lreolaeth Angeu; yr hwn gyflwr a ar- ^lRhuf. 6. 9. wyddocceir weithiau Drwy'r ^mbedd, neu ^mPfal. 89. 48. ⁿUffern. ⁿ1 Cor. 15. 55.

Yn ol y tair grâdd o Ddarostyngiad Crist, sef, ei Anedigaeth, ei Farwolaeth,

Y CATECHISM gwedi

a'i Gladdedigaeth tan reolaeth anghau : Y Canlyn y tair grâd o'i Dderchafiad, sef ei Adgyfodiad, ei Efcyniad a'i Ogoneddiad yn y nef.

Y PUMMED PWNGC.

- Y trydydd dydd y Cyfododd o feirw.]* Yn y pummed pwngc hwn y cyfsefwn, na
 * A&. 13. 36, 37. ^o welodd corph Crist lygredigaeth, fel y gwnaeth cyrphy Patriarchiaid : oblegid nad oedd ^p boffibl ei attalef tan feddiant marwolaeth : am hynny megis y cyfodwyd
 p A&. 2. 24. ^q Isaac mewn ffigur oddiwrth y meirw : felly y cyfododd Crist ^r yn wir ddiau.
 q Heb. 11. 17, 19. ^s Oblegid yr ^t un corph ac enaid ein Jechawdr, y rhai a wahanwyd trwy farwolaeth, a ailunwyd yn ei ^u adgyfodiad, a hynny
 r Luc. 24. 34. trwy ei dduwiol ^v allu ei hun.
 s Luc. 24. 39. Efe a adgyfododd y ^w trydydd dydd, yr
 t Jo. 2. 19, 21, 22. hwn oedd y dydd ^x cyntaf o'r wythnos, ac
 u Jo. 10. 17, 18. hwn mewn Cofiadwriaeth o'i adgyfodiad
 w Luc. 24. 46. ef, a elwir y dydd yr Arglwydd.
 x Luc. 24. 12, 13.
 y Dat. 1. 10.

Y CHWECHED PWNGC.

- A Efcynnodd i'r nefoedd,]* Yn y chweched pwngc y cyfsefwn, mai fel yr oedd yr
 z Heb. 9. 7. ^z Archoffeiriad tan y gyfraith yn myned unwaith bob blwyddyn i'r Cysleg San-
 a Heb. 9. 11, 12. ^a teiddiolaf : felly ^a Crist Archoffeiriad y daionus bethau a fyddent, a ^b dderchafodd
 b Heb. 10. 24. unwaith yn ^c lleol, ac yn ^d weledig i'r
 c Luc. 24. 51. ^e nef y nefoedd, fal y ^f paratôci efe le i ni,
 d A&. 1. 9. ac y derbynnei ni iddo ef.
 e Eph. 4. 10.
 f Jo. 14. 2, 3.

Ac y mae yn eistedd ar ddeheulaw Duw
Tâd ollgyfoethog.] Wedi i Grist escyn i'r
nef, efe a ^g eisteddodd neu a ^h safodd ar ^g Mar. 16. 19.
ddeheulaw Duw hynny yw, megis Bren- ^b Act. 7. 5, 6.
hin, a barnwr, efe a gymmerodd ei ⁱ drig- ⁱ 2 Pet. 3. 22.
fan ^k mewn mawredd a ^l gallu, ^m goruwch ^k Heb. 8. 1.
yr holl greaduriaid yn y nef a'r ddaiar. ^l Mat. 26. 64.
^m Eph. 1. 20, 21.

Ac oblegid ei fod yn eistedd ar ddeheu-
law y Tâd ollalluog, y mae yn gwblabl i
ⁿ orescyn ei holl elynion, ac hefyd i ^o ei- ⁿ Psal. 110. 1.
riol tros y rhai ydynt eiddo ef, ac i'w ^o Rhuf. 8. 34-
^p cadw yn Dragwydd. ^p Dat. 3. 21.

Y SEITHFED PWNGC.

Oddiyno y daw i farnu byw a meirw.]
Yn y seithfed pwngc hwn y cyffesswn, y
^a Daw Crist yr ail waith o'r ^r nef, mewn ^q Act. 1. 11.
gogoniant mawr, i'f farnu y byd. ^r Mat. 24. 30.

Yn y farn ddiweddaf hon ^t Crist ei hun, ^s Act. 17. 31.
megis pen barnwr, a rydd y farn ddiwe- ^t Jo. 5. 22, 27.
ddaf, a'r ^u Saint a roddant eu barn hwy- ^u 1 Cor. 6. 2.
then o'u boddiant.

Pawb a fernir, yn gyftal y rhai a fyddant
yn ^w fyw, a'r ^x ddyfodiad yr Arglwydd, a'r ^w 1 Pet. 4. 5.
meirw, y rhai a adgyfodir. ^x 1 Thes. 4. 15.

Hwy a fernir am y bob peth, a wnaed ^y 2 Cor. 5. 10.
yn y corph, pa un bynnag ai da, ai drwg:
a hynny wrth ^z lyfr hollwybodaeth Duw, ^z Dat. 20. 12.
llyfr y bywyd, a cydwybod, a'r yscruthyr ^a Rhuf. 2. 15, 16,
lân.

YR WYTHFED PWNGC.

Credaf yn yr Isfryd glân.] Yn yr wyth-
fed

fed pwngc hwn, yr ydym yn proffesu ein bod yn credu yn yr Yspryd glân, yr hwn o herwydd ei natur, yw y ^b trydydd person yn yr hanfod dduwiol, ac am hynny fydd ^c wir Dduw, ac megis y mae efe yn deilliaw oddiwrth y ^d Tad a'r ^e Mab, felly y mae efe hefyd yn ^f Berson ^g gwahanrhe-dol oddiwrth y ddau.

O herwydd ei swydd, efe a elwir yr ^h yspryd glân, oblegid ei fod efe yn cyflawni ein calonau, âg ysprydol a chadwedigol ddoniau trwy ei waith o ⁱ Sancteiddiad.

Y NAWFED PWNGC.

Yr Eglwys lân gatholic Cymmun y Sainc.]

Yn y nawfed pwngc hwn wrth Eglwys Dduw y deallir ^k Corpholaeth, neu gyffredin deulu yr ^l holl wir ffyddloniaid.

Eglwys Dduw a ^m sylfaenwyd ar Graig : Oblegid mai ⁿ Crist yw ei sylfaen bersonawl hi; a'r ^o Apostolion a'r Prophwydi yw ei Sylfaen athrawiaethol. A'i harwyddion ydynt pur ^p bregethiad gair Duw, a dyledus weinidogaeth y Sanctaidd Sacramentau, gan weinidogion a ^q elwir yn gyfreichlon.

Hi a ddosparthir i'r ^r Eglwys filwraidd, yr hon fydd yma, ar y ddaiar, ac i'r ^s Eglwys orfoleddus, yr hon fydd yn y nef.

Cymmun y Saint yw'r ^t Rhagorfraint Gristianogol gyntaf, Oblegid, fel y mae gan ^u ddirgel gorph yr Eglwys, undeb â Crist, yr hwn yw ei phen hi, ac am hynny fydd Sanctaidd : felly y mae ynddi hi ^w gymmundeb yr aelodau a'u gilidd yr hwn a elwir Cymmun y Saint.

^b Jo. 3. 7.

^c Act. 5. 3, 4.

^d Jo. 14. 26.

^e Jo. 15. 26.

^f Act. 13. 2.

^g Jo. 14. 16.

^h Rom. 5. 5.

ⁱ 2 Thef. 2. 13.

^k Eph. 2. 19.

^l Act. 2. 44, 47.

^m Mat. 16. 18.

ⁿ 1 Cor. 3. 11.

^o Eph. 2. 20.

^p Act. 41, 42.

^q Rhuf. 10. 15.

^r Act. 8. 1.

^s Heb. 12. 23.

^t 1 Jo. 1. 7.

^u Eph. 5. 23, 25,
26.

^w 1 Cor. 26. 27.

Y mae'r Eglwys yn Gatholic, neu yn gyffredinol, o herwydd * Perfonau, lle, x Mat. 28.19,20. athrawiaeth. ac Amſer.

Y DEGFED PWNGC.

Maddewant Pechodau.] Yn y degfed pwngc hwn, yr ail rhagorffaint gristiano-gawl yw y maddewant Pechodau, yr hwn y Luc. 24.46,47. a bregethir i bawb, yn enw Crist, ac a ſellir yn y z bedydd, ond nid yw gyfranno- z Aet. 2. 38. gol i'r Angylion a pechadurus. a 2 Pet. 2. 4.

Pechod yw^b trofeddiad Cyfraith Dduw, b 1 Jo. 3. 4. ac a^c taddeuir yn unig ganddo ef, yn cr- c Marc. 2. 7. byn yr hwn y gwneir ef.

Pechod a wahanir i bechod cynhwynol, yr hwn yw^d pechaduriaeth natur dŷn, ac d Pſal. 51. 5. i bechod gweithredol; yr hwn a^e wneir e Mat. 15. 19. mewn meddwl, gair, neu weithred. Ar ddau fath hyn ar bechod fydd yn f haeddu f Rhuf. 6. 23. marwolaeth tragywyddol, ond fydd^g fad- g Col. 2. 13. deuol drwy haeddigathau Crist.

Y UNFED PWNGC ar DDEG.

Cyfodiad y Cnawd.] Yn yr unfed pwngc hwn ar ddêg, y trydedd Rhagorffaint Gri-ftianogawl, yw^h cyfodiad ein cyrph mar- h Luc. 14. 14. wol o i lygredigaeth y bedd, i ogoniant i 1 Cor. 15. 54. anfarwol, drwy rinwedd a adgyfodiad k 2 Cor. 4. 14. Crist.

Gwirionedd y pwngc hwn a ſylfaen- wyd ar l allu Duw, a i ewylllys daf. Yr l 1 Cor. 6. 14. hwn a all, ac a gyfyd o feirw, yr m unrhyw m Job 19. 26,27. gorph ac a fu farw.

Fe a gredwyd hyn gan y n Tadau tan yr n Dan. 12. 2. hen Deſtament, yn gyſtal ac y credir gan

o Act. 24. 15.

y o Cristianogion tan y newydd y bydd Adgyfodiad i'r cyfiawntion a'r anghyfiawntion.

Y DEUDDEGFED PWNGC.

p Jo. 5. 24.

A bywyd tragwyddol.] Y y deuddegfed pwngc hwn, y bedwaredd rhagorfraint Cristianogawl yw p mwyniant bywyd tragwyddol.

q Psal. 16. 11.

r 1 Cor. 13. 12.

s Heb. 12. 22, 23.

t 1 Cor. 15. 44.

u Phil. 3. 21.

Wrth fywyd yma y deallir mwyniant pob q gwir ddedwyddwch mewn enaid a chorph, pan r gyflawn oleuir, ac y t Sancteiddir nerthoedd yr enaid, ac yr ysprydolir y t corph ac y u dirfawr ogoneddir ef.

w 2 Thef. 1. 3, 4.

x Mat. 25. 41.

I'r hwn fywyd tragwyddol y mae marwolaeth w dragwyddol yn wrthwynebol, yr hon yw x cyfran yr annuwion.

y Dan. 14. 11.

z Mar. 9. 44.

a Dat. 21. 8.

Ar farwolaeth hon fydd yn sefyll mewn colled presennoldeb Duw, a'r holl y gyffurau eraill, ac mewn dioddefaint z colyn cydwybod, a a phoenau tân uffern yn dragwydd.

b 1 Jo. 5. 7.

c Mat. 3. 16.

d Mat. 28. 19.

Yn Gyntaf, yr wyf yn dyscu credu yn Nnw Dâd &c.] Yn yr hantod ddywiol, yr hon nid yw ond un, y mae b tri pherson c gwahanrhedol, sef y d Tad, y Mab a'r yspryd glân, y Rhai a wahanir trwy eu priodoliaethau.

e Psal. 2. 7.

f Jo. 1. 14.

g Jo. 15. 26.

Priodoliaeth y Tâd yw e cenhedlu y Mâb Priodoliaeth y Mab yw bod gwedi ei f genhedlu o'r Tâd. Priodoliaeth yr Yspryd glân yw g deilliaw oddiwrth y Tad a'r Mab.

Creadi-

Creadigaeth y byd a adroddir i'r Tâd,
yr hwn a ^h wnaeth bob peth drwy y Mâb ^b Heb. 1. 2.
a ⁱ gweithrediad yr Ysryd glân. ⁱ Gen. 1. 2.

Prynnedigaeth y byd a adroddir i'r
Mâb, megis yr ^k unig Berfon a weddai ^k 1 Tim. 2. 5, 6.
fod yn brydwerth trostynt.

Sancteiddiad etholedig Bobl Dduw, a
adroddir i'r Ysryd glân, megis ysryd
Sancteiddrwydd, drwy ^l weithrediad yr ^l 1 Pet. 1. 2.
hwn y gwneir hwy yn sanctaidd.

Y GORCHYMMYNION.

Y Dêg gorchymyn.] Er bod ^m Gor- ^m Psal. 119. 96.
chymyn Duw yn dra-ehang, etto ete yn
ei fawr Ddoethineb, * a'i drugaredd tuag
attom, a Dal-gryn-hôdd [†] yr amryw Gy-
freithiau hynny i ⁿ Ddêg Gorchymyn; ⁿ Exod. 34. 28.
a'r Dêg Gorchymyn hynny i ^o ddwy ^o Exod. 31. 18.
Lêch, pa Ddwy a ^p gyflawnir drwy un ^p Rhuf. 13. 10.
grâs ysprydol, yr hwn yw * cariad.

O'r Gorchymynion rhai a ofodir a-
llan yn ^q Negyf, neu waharddol, ac fy' yn ^q Mar. 5. 33.
gwahardd pechodau: a rhai eraill a ofo-
dir allan yn erchawl neu haeraidd ac fydd
yn gosod arnom ddyledswyddau.

Gorchymyn Negyf, neu waharddol,
fydd yn gwahardd pob gradd a Mâth ar
bechod, a'r ^r annogaethau iddo; ac yn ^r 1 Thef. 5. 22.
gorchymyn y ^f ddyledswydd wrthwy- ^f Eph. 4. 28.
nebol.

Gorchymyn haeraidd neu erchawl,
fydd yn gorchymyn pob math a grâdd
a'r ddyledswydd, a'r ^t moddion y fydd yn ^t Rhuf. 14. 19.

* ai dofturi. † yr aml. * rhâd.

D

helpu

u Mar. 7. 10.

helpu ymmlaen i'r unrhyw; ac yn gwa-
hardd y pechod ^u gwrthwynebol.

v Eph. 6. 2, 4.

Y mae y Gorchymmyn yr hwn fydd yn
erchi dyledswydd un a berthyn i arall, yn
gorchymmyn hefyd ^v dyledswydd y llall,
i ba un y mae efe ynperthyn.

x Deut. 5. 22.

Y rhai bynni a lerafodd Duw &c.] Y
Deg gorchymmyn a ^x draddodwyd yn
gyftal trwy leferydd, a thrwy yscrifenniad:
Ac felly yspysol ewyllys Duw a ddospar-
thir i ^y anyscrifennedig air Duw, a scri-
fennedig.

z Heb. 1. 1.

a Luc. 1. 70.

b Neh. 9. 14.

c Rhuf. 1. 2.

Anyscrifennedig air Duw a draddod-
wyd i'r eglwys ^z amryw fodd er ^a dechreu-
ad y byd, hyd amser ^b Moses, ac ^{*} er am-
ser Moses, y mae gan yr Eglwys y gair
scrifennedig, yr hwn a elwir yr ^c yscry-
thyrau sanctaidd.

d Hof. 8. 12.

e 2 Pet. 1. 20, 21.

Hwy a elwir yn yscrythyrau, oblegid eu
bod wedi eu ^d scrifennu; a Sanctaidd, ob-
legid i scrifennu gan wŷr ^e Sanctaidd, yr
rhai a ysprydoliaethwyd gan yr Yspryd
glân.

Y RHAGYMADRODD.

f Hof. 13. 4.

*Myfi yw yr Arglwydd dy Dduw, yr hwn
a'th ddyg di &c.]* Yn y rhagymadrodd
hwn i'r deg gorchymmyn y goludir allan,
awdurdod Duw, y fydd yn gorchymmyn;
a rhelwm [†] o ^f ufudd-dod iddo ef, yn unig.

g Gen. 6. 16.

Efe yr hwn fydd yn Gorchymmyn yw
y Creawdr, ac Arglwydd goruchaf pawb
oll, a Duw ^g Israel ei bobl et: O herwydd

** mewn amryw. † o ufudd-dod dyn.
hynny*

hynny mae gantho ^h awdurdod i ofod cy- ^b Lev. 19. 37.
gwa-freithiau * iddynt.

Y mae dyn yn rhwymedig i ufuddhau
i'r ⁱ Duw hwnnw, a'i gwnaeth, a'i ^k cad- ⁱ Num. 15. 40, 41.
yn wodd, ac a'i ^l gwaredodd ef [†] oddiwrth ^k Jac. 4. 12.
lall, ^m Gaethiwed creulon Aiphtiaidd, pechod, ^l Deut. 4. 20.
a'r cythraul. ^m Luc. 1. 74.

Y GORCHYMMYN CYNTAF.

Na fydded i ti Dduwiau eraill, onid myfi.]
Yn y Ddeddf foefawl, yr hon yw ⁿ rheol ⁿ i Jo. 3. 22.
gweithredoedd da, y mae y Gorchymmyrn
cyntaf hwn, y sydd yn perthyn i gydna-
byddiaeth Duw, yn gwahardd y pechodau
hyn:

1. Pechod Dynion didduw, y rhai ^o ni- ^o Psal. 14. 1.
chydabyddant fod un Duw.

2. Pechod y rhai sydd yn ^p gwasanae- ^p Gal. 4. 8.
thu gau Dduwiau.

3. Pechod y sawl nid ydynt yn ^q gwa- ^q 2 Bren. 17. 33,
fanaethu y gwîr Dduw, yn unig, ac yn ³⁴
jawn.

Yr unrhyw orchymmyrn sydd yn gor-
chymmyrn y dyledswyddau hyn:

1. Ini gydnabod nad oes ^r ond un Duw. ^r Marc. 12. 32.

2. Bod gennym yr ^r unig wir Dduw, yn ^s i Cor. 8. 6.

Dduw i ni:

Yr hyn sydd raid ymddangos drwy
ein bod

1. Yn ei ^t garu	} ef	} vwch law	^t Marc. 12. 30.
2. Yn ei ⁿ ofni			^x Mat. 10. 28.
3. Yn ^v ymddiried ynddo			^v Dih. 3. 5.
4. Yn ^x ufuddhau iddo			^x A&t. 5. 29.

* iddynt hwy. [†] oddiwrth Aiphtiaidd
gaethiwid.

YR AIL GORCHYMMYN.

Na wna i ti dy hun &c.] Yn yr ail gorchymmyn hwn, y fydd yn perthyn i Addoliant Duw, y gwaherddir y pechodau hyn :

y Lev. 26. 1.

1. Gosod un y mâth ar Ddelw, † er Addoliad Crefyddol.

z Darc. 22. 8, 9.

2. Addoliad y cyfryw ddelw, neu z un Creadur arall.

a Rhuf. 1. 25.

3. ^a Esceuluso addoli y gwir Dduw.

b Mat. 15. 8, 9.

4. Ei ^b addoli yn ol gau fodd:

c Esay. 42. 8.

Oblegid fod yr Arglwydd yn Dduw ^c eiddigus ac yn gofpwr ^d tost o ddelw-addolwyr.

d Deut. 8. 19.

Yn yr unrhyw orchymmyn y gorchymmynnir y dyledswyddau hyn :

e Mat. 4. 10.

1. Addoli yn grefyddol Daw yn ^e unig yn olei ^f ordinhad ei hun.

f Lev. 10. 1.

g Psal. 95. 6.

2. Ei addoli ef yn gyftal mewn ^g corph ac ^h enaid.

b Jo. 4. 23.

Ac i'r cyfryw Addolwyr, y rhai fydd fel hyn yn caru yr Arglwydd, ac yn ufuddhau iddo ef, yr ⁱ addawodd efe ei yspysol drugaredd.

i Jo. 9. 31.

Y TRYDYDD GORCHYMMYN.

Nachymmer enw &c.] Yn y trydydd gorchymmyn hwn, yr hwn fydd yn perthyn i enw Duw, y gwaherddir y pechodau hyn :

k Job. 1. 5.

1. Meddyliau ^k anhybarch o Dduw.

l Darc. 13. 6.

2. ^l Cabledd, neu ddianrhydeddus grybwylliad am ei enw.

^m i addolied,

3. ^m Llw

3. ^m Llw celwyddog yn haeru anwiredd. ^m Zech. 8. 17.

4. ⁿ Anudonedd, neu dorriad llw cyf- ⁿ Mar. 5. 33.
reithlon.

5. ^o Peri i enw Duw, a'n Proffess san- ^o Rhuf. 2. 24.
ctaidd gael eu cablu gan eraill.

Ar cyfryw bechodau yn enwedig a
p fwgythiodd Duw ei hun eu cospi. ^p 2 Sam. 12. 14.

Yn yr unrhyw orchymmyn y gorchym-
mynnir y dyledswyddau hyn:

1. ^q Synnied, a llefaru yn barchedig am ^q Psal. 103. 1,2.
henwau a Phriodoliaethau Duw.

2. ^r Ei ogoneddu ef yn ei air Sanctaidd, ^r Act. 13. 48.
a'i ordinhadau, y fydd yn dwyn ei enw.

3. ^s Arfer ei enw gyda pharch wrth gym- ^s Deut. 6. 13.
meryd lyfon Crefyddol.

4. ^t Cadw y cyfryw lyfon gyda chrefyd. ^t Jer. 4. 2.
dol ofal a chydwybod.

5. ^u Gogoneddu Duw, drwy ein ymar- ^u 1 Tim. 6. 1.
weddiad Cristianogawl.

Y PEDWERYDD GORCHYMMYN.

Cofia gadw yn sanctaidd &c.] Y pedwe-
rydd gorchymmyn hwn fydd ynghylch
Sabbath yr Arglwydd, yr hwn fydd i'w gadw
yn sanctaidd, neu i'w ^v sancteiddio, hyn-
ny yw, i'w neillduo oddiwrth gyffredin i ^v Deut. 15. 19, 20.
sanctaidd Arfer.

Duw a ^x sancteiddiodd y feithfed dydd, ^x Gen. 2. 3.
wedi iddo orphen ei weithredoedd o'r
creadigaeth cyntaf; ac yn y ol hynny, efe ^y Exod. 31. 16, 17.
a orchmynnodd i'w bobl ei sancteiddio
ef.

Yn ol Adgyfodiad Crist, yn lle y feith-
fed dydd o ddechreuad y Creadigaeth, y
cadwyd y dydd cyntaf o'r wythnos, yr
hwn

2 Datc. 1. 10. hwn a elwir z dydd yr Arglwydd; * a hyn
 4 Jo. 20. 19, 26. a wneir yn ol a arfer Crist, a'i b ddyscy-
 6 Act. 20. 7. blion.

Yn y Gorchymmyn hwn y gorchym-
 mynnir gwiliadwriaeth yspysol, ar wasa-
 naethau Duw, ar y dydd hwnnw, y cyfryw
 ydyw. 1 ^c Gweddi, 2 ^d Traethiad, a gwranda-
 dawiad ei air, 3 ^e Ymgyfranniad yn ei
 Sacramentau, 4. ^f Cynnorthwyo y Sainct,
 ac 5. Myfyrio ar ei weithredoedd o ^g Grea-
 digaeath, a ^h Phrynnedigaeth.

c Act. 16. 13.
 d Act. 13. 44.
 e Act. 20. 7.
 f 1 Cor. 16. 1, 2.
 g Psal. 92. Titl
 a'r 4. 5.
 h Deut. 5. 15.

i Esay. 58. 13.
 k Neh. 13. 15.

l Mat. 12. 5.
 m Luc. 6. 9.
 n Luc. 14. 5.
 o Luc. 6. 1.
 p Esay. 66. 23.
 q Neh. 13. 17.

Yn yr unrhyw orchymmyn y gwaher-
 ddir ein i Anturiau, a'n ^k Gorchwylion
 bydol ar y dydd sanctaidd hwn: oddieithr
 y cyfryw rai ac fydd yn perthyn i weithre-
 doedd ^l duwioldeb, ^m cariad, ⁿ Angenno-
 ctid, neu harddwch o neu daccuifwydd.

Rhaid ^p cofio bob dydd am gadw yn
 † sanctaidd y seithfed dydd hwn, a ^q lly-
 wodraethwyr fydd i beri i bawb y fydd ta-
 nynt ei gadw.

Y PUMMED GORCHYMMYN.

[*Anrhydedda dy Dad a'th Fam &c.*] Yn
 y pummed Gorchymmyn hwn, yr hwn
 yw gorchymmyn rhwng perthynas, ac
 fydd yn perthyn i barch dyn, y gorch-
 mynnir dylediwyddau Isafiaid a Vwcha-
 fiaid tuag at ei gilydd.

Gan Blant tuag at eu Rhieni y gofyn-

* *ag at hyn i bawr arfer Crist ai ddyscy-
 blion. † cadwriaeth y seithfed dydd hwn
 fydd iw gofio beunydd; a llywodraethwyr
 fydd i ofyn y cadwriaeth hwnnw o hono, gan
 bawb ac fydd ddeiliad iddynt.*

nir

nir Anrhydedd yr hwn fydd yn cynnwys

1. ^r Ofn, 2. ^r Anrhydedd, 3. ^r Ufudd-dod, ^r Lev. 19. 3.
ac 4. ^u Maentumiant ac ymgeledd, ar ^f Gen. 31. 35.
beiau ^v gwrthwynebol a waherddir. ^r Eph. 6. 1, 2.
^u 1 Tim. 5. 4.

Y Gorchymmyn hwn fydd yn perthyn ^v Lev. 20. 9.
nid yn unig i Rieni ^x naturiol, ond y ^x Heb. 12. 9.
mae'n cyrhaedd hefyd at y swyddogion yn ^y Isai. 49. 23.
y stát, ^z Gweinidogion yn yr Eglwys, a ^z 1 Cor. 4. 15.
^a Meistred mewn Teuluoedd, y rhai hefyd ^a 2 Bren. 5. 13.
a elwir yn Dadau.

Dyledswyddau ailddychweledig Vcha.
fiaid tuag at Ifafiaid, a ofynnir yn yr un
ffunud, yn y Gorchymmyn hwn, yn en-
wedigol, dyledswyddau Rhieni ^b naturiol, ^b Eph. 6. 4.
^c swyddogion, ^d Gwenidogion yr Eglwys, ^c Psal. 78. 70, 71.
a ^e Meistred. A'r beiau ^f gwrthwynebol ^d 1 Pet. 5. 2.
a waherddir. ^e Col. 4. 1.

Ac yma hefyd y Gorchymmyn ^g dyledswyddau gwyr a gwagedd tuag at eu
gilydd. ^f Psal. 106. 37.
^g 1 Pet. 3. 1, 7.

Ac i annog pawb yn eu dyledswyddau
ymgyffattebawl tuag at eu gilydd y mae
yma ^h addewid yspysol wedi ei gyffylltu, ^b Eph. 6. 2, 3.
a'r gorchymmyn hwn.

Y CHWECHED GORCHYMMYN.

Na Ladd.] Yn y chweched gorchym-
myn hwn, yr hwn a berthyn i einioes dyn,
y gwaherddir y pechodau hyn:

1. ⁱ Cafineb. ⁱ 1 Jo. 3. 15.
2. ^k Digter Diachos a dialedd. ^k Mat. 5. 21, 22.
3. ^l Gwradwyddiadau chwerwon. ^l Psal. 64. 3.
4. ^m Arfod o dywall Gwaed. ^m Deut. 22. 8.
5. ⁿ Dychymmyg marwolaeth dyn. ⁿ 2 Sam. 12. 9.
6. ^o Gweithredol a gwirfodd laddiad ^o Exod. 21. 14.

dyn.

Yn

Yn yr unrhyw orchymmyn y gorchymynnir, cadwriaeth einioes dyn,

p Eccl. 10. 17.
q 1 Tim. 5. 23.

r Mat. 10. 23.

s Psal. 55. 23.

t Dih. 5. 11.
u Dih. 6. 32.

1. Trwy *p* brydlawn, a *q* chymmhedrol Arfer o greaduriaid Duw, a ordeiniwyd i'r Diben hwnnw ;

2. Trwy bwylllog *r* ochelyd Peryglon.

3. Trwy ffo oddiwrth bob pechod, ac yn neillduol oddiwrth *s* lofruddiaeth ac aflendyd * y rhai a ddeallir eu bod yn yspysol yn ddinistriol i *t* gorph ac *u* enaid, y sawl a'u gwnelo.

Y SEITHFED GORCHYMMYN.

Na wna odineb.] Yn y feithfed Gorchymmyn hwn, a berthyn i ddiweirdeb dyn y gwaharddir

w Mat. 5. 27, 28.

x 2 Pet. 2. 14.

y Dih. 7. 10.

z Eph. 5. 3.

a Gal. 5. 19.

b Luc. 16. 18.

Godinebus neu
anllad

- { 1. w Feddyliau,
2. *x* Olygon,
3. y Ymwisgiad,
4. *z* Eiriau,

5. *a* Gweithredoedd torpriodas a godineb, ac hetyd 6. *b* Priodasau anghyfreithlon.

c 2 Sam. 11. 2.

d Jer. 5. 7.

Heb law *†* y pechodau hyn, y fydd yn fwy uniawngyrchiol yn erbyn y gorchymmyn hwn, y gwaherddir hefyd y Cyfryw bechodau ac fydd achosawl i'r rhain ; megis, *c* seguryd, *d* gormodedd mewn bwyttu ac yfed, a'r cyffelyb.

e 1 Thef. 4. 4, 5.

f 1 Pet. 3. 2.

g 1 Tim. 2. 9.

h 1 Pet. 5. 8.

Yn yr unrhyw orchymmyn y gorchymmynnir Diweirdeb, a gweddeidd-dra mewn *e* meddyliau, *f* ymddygiad, a *g* dillad megis hetyd *h* sobrwydd, a gwiliadwriaeth.

* y rhai a welir. *†* y pechodau hyn.

Y R

YR WYTHFED GORCHYMMYN.

Na ladratta.] Yn yr wythfed Gorchymmyn hwn ynghylch da gwr, y gwa-herddir y pechodau hyn:

1. ⁱ Deilysfiadau trachwannog. i Jo. 12. 6.
2. ^k Derbyn gwobrau anghyfiawn. k Eſay. 1. 23.
3. ^l Attaliad pethau dyledus i eraill. l Jac. 5. 4.
4. ^m Somiant, neu lradrad twyllodrus. m 1 Theſ. 4. 6.
5. ⁿ Gorthrymder, neu yspail treifiol. n Luc. 3. 14.
6. ^o Cyſſegr-ladrad, neu yſpeilio Duw. o Mal. 3. 8.

Yn yr unrhyw orchymmyn y gorchymmynir y dyledswyddau hyn:

1. ^p Rhoi i bawb yr hyn ſydd ddyleddus ^p Rhuf. 13. 7. iddynt.
2. ^q Byw mewn Galwedigaeth gyfrei- ^q Eph. 4. 28. thlon.
3. ^r Bod yn ddiwyd yn yr alwedigaeth ^r 2 Theſ. 3. 11, 12. honno.
4. ^s Talu adref yr hyn a ladrattawyd. s Ezek. 33. 15.
5. ^t Rhoi yn gariadus i'r Tlodion. t Dih. 3. 27, 28.
6. ^u Gochelyd cymdeithas troſedd wŷr ^u Dih. 29. 24. y gyfraith hon.

Y NAWFED GORCHYMMYN.

Na ddwg gam dyſtiolaeth &c.] Yn y nawfed Gorchymmyn hwn, y ſydd yn perthyn i enw da dyn y gwaherddir y pechodau hyn:

1. ^w Celwyddau. w Eph. 4. 25.
2. ^x Eiddigedd diachos. x 1 Sam. 22. 13.
3. ^y Codi, ^z cymmeryd i fynu, neu ^a gy- y Exod. 23. 1. hoeddi gau ^{*} a maleiſus chwedlau. z Pſal. 15. 3.

^a Dih. 10. 12.

^{*} *neu fakeiſus.*

E

4. ^b Dwyn

b i Bren. 21. 9,
10.

4. ^b Dwyn i mewn, * neu roi calon mewn gau Dyftion.

Yn yr unrhyw orchymmyn y gorchymnnir y dyledswyddau hyn, y sy'n cynnal ^c gwirionedd, a chariad :

e Eph. 4. 15.

d Zec. 8. 19.

e Eph. 4. 25.

f Phil. 4. 8.

g Aët. 25. 8.

h Luc. 23. 41.

i i Pet. 4. 8.

1. ^d Caru, a ^c dywedyd y gwir.

2. ^f Cadw ein enw daf.

3. ^g Ein ymwared ein hunain yn brydlon, a'n ^h cymydogion gwirion rhag cam.

4. ⁱ Cuddio gwendid rhai eraill.

Y DEGFED GORCHYMMYN.

Na chwennych dy dy Gymmydog &c.] Yn y degfed gorchymmyn hwn, y fydd yn perthyn yn yspïol i Ddymuniadau dyn, y gwaharddir,

k Rhuf. 7. 7.

l Jac. 1. 14.

1. Yn gyffredinol, ^k Trachwantau pechadurus, a'n ^l cynnhyrfiadau cyntaf o lygredigaeth cynhwynol.

m Mic. 2. 2.

n Jer. 5. 8.

o Aët. 20. 33.

2. Yn nejllduol, chwennychiad ^m tŷ, ⁿ gwraig, Gwafanaethddynion, a'r ^o da-oedd eraill fydd yn perthyn iddo ef.

Yn yr unrhyw orchymmyn y gorchymmnnir y dyledswyddau hyn :

p i Cor. 9. 25.

q Tit. 2. 12.

r Heb. 13. 5.

1. ^p Rheoli ein gŵniau.

2. ^q Attal dymyniadau pechadurus.

3. ^r Bod yn fodlon i'n cyflwr presenol, Ac er mwyn cael y bodlondeb hwn, rhaid i ni arferu y moddion, yn enwedigol :

s i Cor. 7. 20.

t Eccl. 5. 10.

u Gen. 32. 10.

Myfyr-
dod ar { 1. ^s Ordinhadau Duw.
2. ^t Annigonoldeb y creaduriaid.
3. ^u Ein Annheil yngdod ein hunain.

* *gosod ne annog gan dyftion.*

Yr wyf yn dysgu dau beth fynyled tuag at Dduw &c.] Y ddwy w Gangen o Ga-
riad tuag at * Dduw a dyn sydd yn per-
ffeiddio dyledswydd Cristian, ac nid yd-
ynt i'w y gwahanu.

y 1 Jo. 4. 21.

* Duw sydd raid ei garu vwchlaw pôb
peth. a hynny er ei fwyn ei hun * Cym-
mydog dyn sydd raid ei garu, fel ef ei
hun, a hynny er mwyn Duw.

z Luc. 10. 27.

a Lev. 19. 18.

Cymmydog dyn * yw^b neb rhyw ddyn b Rhuf. 13. 8.
arall heb ei law ef ei hun, y sydd yn sefyll
mewn^c eifieu o'i gymmorth ef, er ei fod
o^d Genedl, neu grefydd arall, ië er ei fod
ei^e elyn proffesiol ef.

c Luc. 10. 29, 33,
36, 37.

d Jo. 4. 9.

e Exod. 23. 4, 5.

Y mae dyn yn caru ei gymmydog fel ef
ei hun, pan garo efe ef, a'r un màth ar
gariad, † a ddyl eie iddo ei hun, a hwnnw
* yw

1. Yn^f bur, nid er elw;

f Luc. 6. 32.

2. Yn^g gywir, nid ffugiol;

g 1 Jo. 3. 18.

3. Yn^h gymmhedrol, neu yn llai na'i
gariad tuag at Dduw;

h a Tim. 3. 2, 4.

4. Ynⁱ waraidd, gan ofalu mwy am
yr enaid, na'r corph;

i Lev. 19. 17.

5. Yn^k wrefog, ac yn ddianwadal.

k 1 Pet. 4. 8.

*Yr hwn a raid iti ddysgu yn wastad ymo-
ralw am dano trwy ddyfal weddi.]* Gwe-
ddi yw galwad ar Dduw â'r^l Galon, ac
weithiau â'r^m Lleferydd, yn gystal mewn
* ffurf ofodedig ar eiriau, ac mewn^o arfo.
dol neu achosawl ymadroddion.

l Hof. 7. 14.
m Aq. 7. 60.
n Luc. 11. 2.
o 2 Sam. 15. 31.

Gweddi a ddylid ei gwneuthur,

* y w pob rhyw ddyn. † ag sydd arno
iddo ei hun. * yw, sydd.

p Rhuf. 10. 14.

q Mat. 4. 10.

r Jac. 1. 6.

s 1 Jo. 5. 14.

t Psal. 145. 18.

u Neh. 2. 4, 5.

w Jo. 16. 23.

x Mar. 11. 25.

y Jac. 5. 16.

z Luc. 18. 1.

1. At p Duw, megis yr ^a unig gwrthedrychiad o addoliant crefyddol ;

2. r Mewn ffydd, ac f yn ol ewyllys Duw ;

3. t Mewn purdeb calon, ac u ymarfer o'r moddion i gael y peth, a erfynnir ;

4. Trwy w Gyfryngiad Crist, * a x chariad tuâg at Ddynion ;

5. Gida y Thaer-der, a z pharhânt.

Gweddi yr ARGLWYDD.

a Luc. 11. 1, 2.

Yngweddi yr Arglwydd (yr hon a elwir felly, oblegid ei ^a dyscu i ni gan ein Harglwydd Iesu Grift) y cynnhwysir y Rhagymadrodd, * chwe Erch, a'r Mawlymadrodd, † neu'r Cloedigaeth.

Y RHAGYMADRODD.

b Galar. 3. 41.

c 1 Bren. 8. 38, 39.

Ein Tad ni, yr hwn wyt yn y Nefoedd,] Yn y Rhagymadrodd hwn fe 'n dyscir i gyfeirio ein gweddïau at ^b Dduw yn y nefoedd : oblegid efe yn unig sydd bresennol ^c ym mhob man i dderbyn ein holl erfynion er na bont, ond gwedi eu bwriadu yn y galon.

d Mat. 7. 11.

e 1 Jo. 5. 14.

f Psal. 115. 3.

Megis y mae efe ein Tad ni, * y mae efe yn ^d barottaf i'n cynnorthwyo, ac ny ni a ddylem ddyfod atto â gostyngedig ^e hyder.

Maly mae efe yn y Nefoedd, y mae efe yn ^f aplaf i'n helpu, ac ny ni a ddylem

* ag mewn chariad perffaith. * chwe eirch. † neu'r cynglo. * Fel y mae efe. ddyfod

ddyfod atto ef â sanctaidd & barchediga- & Eccles. 5. 2.
eth.

Yn Gymmaint ac y'n dyscir nii ddy-
wedyd ein Tâd ni; fe'n gorchymynnir
i h weddio y naill tros y llall, megis Bro- b i Thef. 5. 25.
dyr, ac nyni a ddylem ddyfod at Dduw
mewn i Brawdgarwch. i Zeph. 3. 9.

YR ARCH CYNTAF.

Sancteiddier di enw.] Y mae y tri Arch
cyntaf, neu ddeifyfiadau yn perthyn i ogo-
niant Duw; y tri diweddas a berthynant
i'n anghenrheidiau ein hunain.

Yn yr Arch cyntaf hwn, fe'n dyscir ni
i ddeifyf, ac ymgais yn k gyntaf, ac yn k Psal. 148. 13.
bennaf dim, ogoneddiad sanctaidd enw
Duw.

Wrth henw duw y deallir yn gyffiedi-
nol, i Duw ei hun, yn neillduol

y deallir	{	1. Ei m Ditlau, megis Arglwydd	{	i Bren.
		Duw, &c.		5, 5.
		2. n Ei briodoliaethau, megis		Act. 7. 47.
		ei Drugaredd, Cyfiawnder, &c.		m Exod. 6. 3.
		3. o Ei goffadwriaethau, megis		n Exod. 34. 5, 6.
		ei Air, ei Ddydd, &c:		o Psal. 138. 2.

p Sancteiddio sy'n arwyddocau cyffe- p Lev. 10. 3.
gru i Arfer sanctaidd, neu ogoneddu:

Yn gymmaint a'n bod ni yn yr Arch
hwn, yn gweddio na chabler i enw mawr q Rhuf. 2. 24.
ein Duw, a'n proffes sanctaidd, eithr ei
ogoneddu ef gennym ni ein hunain, ac r Psal. 72. 19.
eraill, ym i meddwl, i gair a n gweithred. s i Pet. 3. 15.
t Rhuf. 15. 6.
u Mat. 5. 16.

Yr AIL ARCH, neu ddeifyf.

Deued dy Deyrnas.] Yn yr ail Arch hwn,

o Rhuf. 5. 21.

y dylcir ni i weddio, ar i deyrnas Dduw
* gael ei chadarnhau; ac i wrthwynebol
deyrnafoedd y cythraul, y pechod, a mar-
wolaeth gael ei dinistrio.

Teyrnas Dduw sydd o dair mât

Teyrnas { 1. Gallu,
2. Grâs,
3. Gogoniant.

x Psal. 110. 2.

1. Teyrnas gallu yw honno, trwy ba un
y mae Duw x yn rheoli ar yr holl greadu-
riaid, er mai ei broffessol elynion ydynt.
Ac am hon y gweddiwn, a'r iddo drefnu
y pob peth er gogoniant ei enw, a daioni
ei bobl.

x Heb. 1. 8.

e Col. 1. 13.

2. Teyrnas grâs yw honno, drwy ba
un y mae duw yn rheoli ynghalonnau ei
blant, trwy ei air a'i yspryd, Ac am hon
y gweddiwn a'r iddo ein gwared ni o fe-
ddiant Tywyllwch, gynnhyddu ein rhad-
au, ac helaethu ei Efyngyl.

b Luc. 23. 42, 43.

c Mat. 25. 34.

3. Teyrnas gogoniant, sydd yn y^b nef.
Ac am hon y gwediwn, a'r i Dduw ddi-
bennu † y dyddiau hynny o bechod, a
danfon ei e fab Iesu Grist yn y Cymmylau
er cwplhâd ein Jechydwriaeth.

d Datc. 12. 10.

e Mic. 4. 8.

Wrth weddio ar i^d Deyrnas Dduw
ddyfod, yr ydym yn demunad i'w y-
sprydol lywodraeth ef gael ei sefydlu lle
nis derbyniwyd hi; ac iddi gael ei e helas-
thu, lle y derbyniwyd hi yn barod.

Y TRYDYDD ARCH.

Bid dy ewyllys &c.] Yn y trydydd

* gael i sefydlu. † y dyddiau ymma
e bechod.

deisyf

deisyf yma y traethir y defnydd, a dull ein ufudd-dod i Dduw.

Defnydd ein ufudd-dod yw; y gwnelid f ewyllys Duw, ac nid ein ewyllys ni. Ac f Luc. 22. 42. ewyllys Duw fydd o ddau fâh

sef { 1. ^a Dirgel, a 2. Datcuddiedig. g Deut. 29. 29.

Am Ddirgel ewyllys Duw, yr hwn fydd yn gofyn ^b ufudd dod goddefawl, yr yd- b A& 21. 13, 14. ym yn gweddio am amyneddus i ymofi- i Mat. 26. 42. yngiad iddo ef.

Am ^k ewyllys Duw a ddatcuddiwyd yn k Psal. 40. 8. ei air, yr hwn fydd yn gofyn ufudd-dod ^l gweithredol, yr ydym yn gweddio, ar- l A& 9. 6. iddo ef yn gystal ein ^m dytgu ni i'w wy- m Psal. 143. 10. bod, a'n nerthu i'w gyflawni.

Dullein ufudd dod yw patrwm yr ^a An- n Psal. 103. 20. gelion sanctaidd yn y nef, y rhai fydd yn gwneuthur ewyllys Duw yn berffaith: canys y maent yn gweini iddo; 1. ^o Yn barod, o Job. 1. 6. 2. ^p Yn fuan, 3. ^q Yn ffyddlon, ac 4. ^r Yn p E&y. 6. 2. wastadol. q Psal. 103. 21. r Mat. 18. 10.

Y PEDWERYDD ARCH.

Dro i wi beiddiw &c.] Yn y pedwerydd Arch hwn, fe'n dylcir ni i broffesu * ein hyder ar dduw am f y bywyd hwn, a'i f A& 17. 25. gynnheiliaethau.

Wrth t fara y deallir yr holl gyffurau: Psal. 37. 25. oddiallan anghenrheidiol i'r bywyd hwn.

Trwy ^u ein bara, y deallir yr hyn a geir u 2 Thes. 3. 12. trwy foddion union a chywir wrth fara beunyddiol, y deallir yr hyn fydd w gym- w Dih. 30. 8. mhetur i'n cyflwr preiennol a'n Acheuon.

* ein goglud ar Dduw.

Trwy

x Exod. 23, 25. Trwy ddywedyd wrth ein tâd nefol, do-
ro i ni ein bara yr ydym yn dymuno, ar ei
roddi * i ni a'i * Dadol fendith.

y Exod. 16. 4.
z 1 Thef. 5. 17. Trwy ddywedyd, heiddiw, yr ydym yn
dangos ein y bodlondeb a'n anghenreidiau
presennol, a'n brŷd ar *z* barhau ein gwe-
ddiau beunyddiol.

a Phil. 4. 6.
b Mat. 7. 11.
i Tim. 4. 4, 5. Ac wrth weddio fel hyn, yr ydym 1. yn
rhoi † ein *a* gofal ar Dduw, 2. yn cael *b* pe-
thau da ar ei dadawl law ef, ac 3. y sanctei-
ddir ei *c* ddaionus greaduriaid i ni.

d Mat. 6. 33.
e Jo. 6. 27. Ac os gofynnir gennym fal hyn geisio
beunydd ymborth i'n Cyrph breuol,
d mwy o lawer yr ŷm yn rhwymedig i *e* la-
furio am ysprydol ymborth ein eneidiau.

Y PUMMED ARCH.

f Psal. 7. 11. *A madden i ni ein Dyledion, &c.*] Yn
y pummed deisyf hwn, yr hwn *a* gyffylltir
a'r pedwerydd, y dyscir ni i ymbil * *f* bey-
nydd am bardwn am bechod, megis yr yd-
ym ni beunydd yn deisyf ein lluniaeth
anghenrheidiol.

g Mat. 18. 32, 35. Wrth *g* Dyledion neu droseddiadau y
deallir pechodau, drwy barai ein gwneir
yn ddyledwŷr i gyfiawnder Duw; yn gym-
maint mai duw yma yw y *h* Coeliwr, *i* dŷn
y dyledwr, a Christ y mâch.

b Psal. 51. 4.
j Eŷay. 53. 6. Am hynny y gweddiwn: 1. † na ofyn-
k Psal. 130. 3. no *k* Duw gennym y fforffed am bechod,
l 2 Cor. 5. 21. 2. iddo derbyn yr jaw'n a wnaeth *l* Crist
m Eph. 4. 32. trofom ni, ac 3. Iddo ef er mwyn *m* Crist

* gida i dadol fendith arno. † ein go-
falon. * beunydd. † na kwyr-ofynno Duw
gennim daledigaeth pechod.

ein

ein rhyddhau ni oddiwrth y ddyled. Ac fel-
ly maddeuant yw gweithred o ^u gyfiawnder ⁿ 1 Jo. 1. 9.
Duw, o herwydd Crist; ond gweithred o
o drugaredd i'r pechadur. ^o Mic. 7. 18.

Ein Maddeuant ni o drofeddau rhai e-
raill a arferir gennym megis rheswm wrth
Dduw, a rhwymmedigaeth arnom ein hu-
nain. Ein Rheswm neu'n Dadl yw hyn, os
P nyni, y rhai ydym barod i ddial, a allwn ^p Luc. 11. 4.
trwy ras Duw faddeu i eraill; pa faint mwy
y maddeu efe i ni, yr hwn fydd anfeidrol
mewn trugaredd. Ein rhwymmedigaeth yw
maddeu i eraill, megis yr ŷm yn ewyllys- ^q Mar. 11. 25, 26.
fio, ari dduw faddeu i ninnau.

Y CHWECHED ARCH.

Ac na arwain ni i brofedigaeth, &c.] Yn
y chweched Arch, yr hwn a gyfsylltir â'r
pummed, y dyscir ni i weddio am ymwa-
red oddiwrth ^r feddiant, Pechod, megis ^r Rhuf. 8. 1.
yr ŷm yn gweddio yn yr Arch o'r blaen, gael
ein hymwared oddiwrth ei euogrwydd ef,
a'i ddamnedigaeth.

Yr ŷm ni yn gweddio tan ammod, os
rhyngau bodd i Dduw, gael o honom ein
^r gwaredu oddiwrth brofedigaeth: ond yr ^f Dat. 3. 10.
ym yn gweddio yn ddios gael ein ^r gwared ^r Jo. 17. 15.
oddiwrth ddrygioni y brofedigaeth.

Er rhyngu bodd i Dduw ein profi ni, etto
nid yw efe yn briodol yn ^u temptio, neu'n ^u Jac. 1. 13.
denu i ddrwg: er hynny am, ein pechodau, ^w { 2 Sam. 24.
eife a all yn gystal oddef i ^w Satan ein tem-
ptio ni i bechod, ac hefyd ^x dynnu oddiwrth
ym gymmorth ei lân yspryd. ^x 1 Sam. 16. 14.

Os gwêl duw yn dda i ni gael yn temptio,
ein gweddi yw, ari iddo ef

{ 1. y fod gida ni yn } y brofedi-
{ 2. ^r ein cynnal ni tan } gaeth.
{ 3. ein ^r gwared ni allan o'r }

^y Psal. 23. 4.
^r 1 Cor. 10. 13.
^a 2 Pet. 2. 9.

T CATECHISM *gwedi*

b Pſal. 119. 133. Y mae'r drygwr, yr hwn yw Satan, a'r dryg-beth, yr hwn yw pechod: ac yrydym ni yn gweddio gael ein *b* hym wared oddi-wrth lywodraeth y ddau. Oblegid mai *c* gweddi yw r modd yspysol i'n cadw ni rhag perigl temptiad i ddrygioni.

Y MAWL YMADRODD:

Canys eiddot ti yw'r deyrnas &c.] Y cloe-digaeth hwn ar weddi yr Arglwydd fydd ffurf yn gyftal oddiolchgarwch, y cyfryw *d* 1 Chron. 29. 11. ac a *d* arferwyd gynt gan Ddafydd, ac netyd yn rheswm, pa ham yr ydym yn cynhyrchu ein rhagddywededig ddeifysiadau i'n tad nefawl. Y rheswm yw, oblegid mai iddo *e* Pſal. 96. 7, 10. ef y perthyn *e* pob Arglwyddiaeth, gallu, a gogoniant.

Wrth Deyrnas y deallir Awdurdod, a *f* Pſal. 22. 28. *f* chyfiawnder Arglwyddiaeth ar bawb.

g 2 Chron. 20. 6. Wrth Allu, y deallir *g* ollalluog rymmus-der i orchymmyn neu lywodraethu pawb.

h Datc. 5. 13. Wrth ogoniant y deallir y *h* cyfryw An-rhydedd a *c* fydd yn deilliaw allan o ardder-chowgrwydd daioni Duw, a'i fawredd, yr hwn fydd ddyledus iddo ef oddiwrth yr holl greaduriaid.

Trwy yn oes oesoedd, y dangosir,, er bod *i* Dan. 2. 37. *i* Arglwyddiaeth, Gallu, a Gogoniant, yn perthyn mewn rhyw ystyriaeth i Dywylo-gion daiarol; etto o'r *k* dechreuad, yn o-ruwchafaidd a thragywyddolaidd maent yn perthyn yn unig i Dduw.

l Jer. 28. 6. *Amen*, neu *l* poed felly, sy yn arwyddoc-
m 1 Cor. 14. 16. cau *m* boddiant, *n* ficerwydd, a *o* Deifysiad
n 2 Cor. 1. 20. cwblhâd

o 1 Bren. 1. 36. *Pa beth yr wyt ti yn ei erchi ar Dduw yn y weddi hon?* Y mae pedair rhan mewn gweddi; sef: *p* Darostyngedig ymbil, ersyn-
p 1 Tim. 2. 1. iad, Eirioledd, a Thaliad Diolch.

1. Ymbil, neu wrthddeisyfiad, a wneir er mwyn ^q gochelyd drwg pechod, neu gospe- ^q Hof. 14. 2.
digaeth. Ac i hon y perthyn ^r cyffes pecho- ^r Dan. 9. 3, 4.
dau, ac ymgrefyddu.

2. Erfyniad, neu ar-ddeisyfiad a wneir, er mwyn ^f cael doniau ysprydol ac amserol. ^f Phil. 4. 6.

3. Eirioledd, neu ^r drof-ddeisyfiad a wneir : ^r Jac. 5. 16.
tros y sawl, y mae Duw yn erchi i ni weddio trostynt.

4. ^u Taliad diolch a ddychwelir am y do- ^u Heb. 13. 15.
niau a dderbyniwyd, ac i'r rhan hon y per-
thyn canu ^w psalmau, a chadwriaeth gwle- ^w Psal. 81. 1, 2, 3.
ddau crefyddol.

Y mae gweddi yn rhag ddarbod ^x Teim- ^x Jac. 1. 5.
lad Eisiau, a thaliad diolch yn rhagsynniaw
y Teimlad mwyniant. ^y Psal. 103. 2.

Pa beth bynnag a ^z orchmynnodd, neu ^z Psal. 119. 4, 5.
^a addawodd Duw yn ddinam, mae'n rhaid ^a 1 Chron 17. 23.
gweddio am dano yn ddinam neu os: a'r-
peth a ^b wahardd efe yn hollawl, mae'n ^b Psal. 119. 133.
rhaid yn hollawl weddio yn ei erbyn.

Y peth a orchymmynodd neu addawodd
Duw tan ^c ammod; rhaid gweddio am dano ^c Luc. 22. 42.
tan yr unrhyw ammodau.

Y SACRAMENTAU.

Dau Sacramentau yn unig &c.] Megis yr
oedd dau brif Sacrament o'r hen Desta-
ment; sef ^d Enwaediad, a'r Pasc: felly y mae ^d Exod. 12. 48.
dau Sacrament o'r Testament newydd; sef
^e Bedydd, a Swpper yr Arglwydd. ^e 1 Cor. 12. 13.

Trwy Fedydd, yr hwn sydd ^f gyfattebol
i enwaediad y ^g derbynnir ni i Eglwys Grift: ^f Col. 2. 11, 12.
^g A thrwy Swpper yr Arglwydd, yr hon sydd
^h gyfattebol i'r Pasc, y ⁱ maethir ni yn yspy- ^g A& 2. 42.
dol. ^h 1 Cor. 5. 7, 8.
ⁱ A& 2. 42.

Bedydd sydd yn gosod allan ^k anedigaeth
newydd, ac am hynny ni finistrir mono ef ^k Jo. 3. 5.

1 Jo. 3. 4.

m 1 Cor. 11. 33.

n 1 Cor. 11. 26.

ond unwaith, oblegid nid rhaid geni dyn ond¹ unwaith. Swpper yr Arglwydd fydd yn gosod allan^m ymborth ysfrydol: ac am hynny fe'i minitir ynⁿ fynych, oblegid mai anghenrheidiol i ddyn gael yn fynych ei luniaethu.

Arwydd gweledig oddiallan, a ordeiniodd Crist ei hun &c.] Crist yn ei rasulol ymddarostyngiad tuag attom ni, a ordeiniodd arwyddion Sacramentaidd

o Gal. 3. 1.

p Luc. 22. 19.

q Zech. 12. 10.

1. I^o hyfforddio ein dealltwriaeth.2. I^p adnewyddu ein coffadwriaeth.3. I^q annog ein Tueddiadau.

r Gen. 17. 11.

s Mat. 26. 26.

t Rhuf. 4. 11.

Megis y moddion i dderbyn &c.] Y mae yr arwyddion oddiallan yn^r arwyddocau, yn rhoi ger bron, ac^t yn felio y rhadau ysfrydol i'r derbyniwr credadwy.

u Mat. 28. 19.

w 1 Cor. 11. 23.

Dwy ran.] Arfer yr arwyddion oddiallan, yn gyfartal yn y^u Bedydd, a^w Swpper yr Arglwydd, a warantir drwy orchymmyn Duw: a llefhâd y rhadau oddimewn, yn gyfartal yn y Sacrament^x cyntaf, a^r y ail, a siccerheir trwy Addewid Duw.

x A&. 2. 38, 39.

y 1 Cor. 10. 16.

z A&. 22. 16.

a A&. 8. 38.

b Heb. 10. 22.

c Mat. 28. 19.

d Mat. 3. 14.

Dwfr yn yr hwn y trochir y neb a fedyddir &c.] Bedydd fydd yn arwyddocâu^z golchiad, neu, ad-ddodiad dwfr trwy^a drochi, neu^b daenellu, yn^c enw y Drindod fendigaid.

e P&I. 51. 2.

f Heb. 9. 14.

g 1 Cor. 1. 13.

h 1 Cor. 1. 14, 15.

Mae^d Angenrhaid bod ddyn wedi ei olchi, yn rhagfynniaw halogiad: ac y mae halogiad pechod, yr^e hwn fydd yn diwyno y renaid, yn rhagfynniaw anghenrheidioldeb gael o ddyn ei^f fedyddio yn enw duw ei hun, Ac nid yn enw^g creadur yn unig, er^h rhagored fyddo.

i Tit. 3. 5.

A marwolaeth i bechod, &c.] Trwy fedydd neu olchiad Dwfr yr arwyddocceir, ac y selirⁱ golchiad adenedigaeth, a sancteiddiad

diad yr yspryd; er^k Glanhâd, a^l marweid-
diad pechod. Ac er^m adgyfodiad i newydd-
neb buchedd.

^k A&. 22. 16.
^l Rhuf. 6. 3.
^m Rhuf. 6. 4.

*Gan ein bod wrth naturiaeth wedi ein geni
newn pechod &c.] Y mae tair ystad dyn
yn y byd hwn,*

1. Ystadⁿ diniweidrwydd, ymha un yⁿ Eccl. 7. 29.
creuwyd y dŷn cyntaf ar^o ddelw ei wneu-
thwr; yr hon oedd yn sefyll yn bennaf
mewn^p Doethineb^q cyfiawnder, a gwir san-
teiddrwydd yr Enaid.

^o Gen. 1. 26.
^p Col. 3. 10.
^q Eph. 4. 24.

2. Ystad^r pechod i'r hon y syrthiodd dŷn
trwy anufudd-dod, ac ymha un y genir
pob dŷn wrth natur.

^r Rhuf. 5. 12.
^s Eph. 2. 3.

3. Ystad^t grâs, i ba un y gwaredir dyn
trwy^u Grist.

^t Rhuf. 6. 14.
^u Eph. 2. 4, 5.

*Edifeirwch drwy'r hon y maent yn ymwr-
thod a phechod;]* Edifeirwch a fydd ydynt
y ddwy athrawiaeth gristianogawl bennaf a
bregethwyd gan^w Grist, a'i sanctaidd^x A-
postolion.

^w Mar. 1. 14, 15.
^x Heb. 6. 1.

Y mae gan wir Edifeirwch, yr hon yw
y dychweliad oddiwrth bechod at Dduw, y
bedair rhan, yn enwedig, nid amgen nag

^y A&. 26. 10.

1. Cystudd calon, neu^z dduwiol dri-
stych, yr hwn fydd yn gofidio^a mwy am y
pechod, nac am y gospedigaeth.

^z 2 Cor. 7. 10.
^a 2 Sam. 24. 10,
17.

2. Cyffes pechod, yr hon fydd yw gwneu-
thur yn wastad i^b Dduw, ac mewn rhyw gy-
flyrau i^c ddynion.

^b Jo. 1. 9.
^c Jac. 5. 16.

3. Taliad adref, neu Adferiad, mewn
Rhyw gyflyrau, yr hwn fydd raid ei wneu-
thur i'r neb y gwnaed y^d cam âg ef, ac i'r
cyfryw eraill ac yr ordeiniodd Duw.

^d Ezek. 33. 15.
^e Num. 5. 8.

4. Ymchweliad, yr hwn yw^f Troead od-
diwrth bob pechod cadnabyddus, i^g ymar-
fer y ddyledswydd wrthwynebol.

^f Ezek. 18. 21.
^g Bph. 5. 11.

*Ffydd drwy'r hon y maent yn credu Adde-
widion*

b Heb. 11. 13.

s Heb. 10. 22.

k Heb. 11. 11.

l Rhuf. 4. 20, 21.

m 1 Cor. 7. 14.

n Aët. 16. 33.

o Deut. 29. 10, 11,
12.

p Gen. 17. 13.

q Aët. 22. 28.

r Mar. 9. 17, 24,
25.

s Mat. 15. 23, 28.

t Luc. 7. 2, 3, 9, 10.

u Aët. 16. 15.

w 2 Thef. 3. 10.

x Jo. 9. 21.

y Aët. 17. 30.

z Aët. 19. 18.

a 1 Cor. 10. 21.

widion Duw &c.] Yr un fydd, yr hon fydd yn cydsynnio yn gadarn i Byngciau y fydd, fydd hefyd yn ^h ymwascu âg addewidion yr Efengil: ac a ⁱ llawn siccrwydd yn eu had-ddodi, megis wedi eu gwneuthur i ni gan Dduw, yr hwn fydd ^k ffyddlon, ac ^l abl i'w cyflawni hwynt.

Pa ham y bedyddir plant buchain, &c. Y mae ^m plant buchain aelodau Teuluoedd Cristianogawl, mor gymmwys i dderbyn lleshâd cyfammmod Duw wrth eu ⁿ bedyddio, ac yr oedd ^o plant gynt mewn teuluoedd crefyddol i'w derbyn i gyfammmod â Duw wrth ^p enwaedu arnynt. A'r plentyn a enir yn ^q freiniol, fydd ganddo gymmaint cyfiawnder i ragorfreintiau dinas, a'r hwn a bwrcafodd ei ddinasfaint â swm o arian.

Oblegid eu bod yn addaw pob un o'r ddau trwy eu meichiau:] Megis yr Iachawyd plant gan Grift ar ffydd eu ^r tadau, ^t mamau, a'u ^u ceraint eraill: felly ^w teuluoedd cyfan a dderbyniwyd i'w glanhau trwy fedydd, ar broffes eu ceraint megis eu meichniason.

Y rhai pan ddelont i oedran, y maent hwy eu hunain yn rhwym i'w gyflawni.] Fal nall all plant bychain, a phobl weiniaid eraill trafyddont y cyfryw rai, gyflawni Rheol yr Apostl o ^w weithio am eu bara, ac etto ydynt yn rhwym i weithio pan allant, fellŷ plant, a phobl diwybod, pan ddelont i ^x oedran, ac yn gymmhwys i gymmeryd Athrawiaeth, ydynt yn Rhwym i weithredol gyflawniad y Edifeirwch, a ^y ffydd, y rhai a addawyd trostynt wrth eu bedyddio.

Er mwyn trazywyddol gof am aberth &c.] Yr ail Sacrament o'r Testament newydd a elwir yn yr yscrythyr lân, yn ^a fwrdd yr Arglwydd,

glwydd, b Swpper yr Arglwydd; a c thoriad ^{b i Cor. 11. 20}
bara. Ac y mae yn dwyn henw yr Arglwydd ^{c Act. 20. 7.}
lesu Grift, gan ei fod yn goffadwriaeth safadwy o'r d Aberth o hono ef ei hun, ^{d Heb. 10. 12.}
a offrymmwyd unwaith: âc felly sydd i barhau yn ei Eglwys, hyd ei ail e ddyfodiad, ^{e i Cor. 11. 26.}
ynniwedd y byd.

Bara a gwin.] Fe ryngodd bodd i Grift ofod allan ein cyfagolaf gymmundeb âg ef, ^{f Jo. 1. 12.}
trwy f dderbyn ac e ymborth ar luniaeth, ^{g Jo. 6. 53.}
trwy'r hwn y cynnhalir ein h bywyd. ^{h Jo. 6. 57.}
i Bara yw Mâth ar ymborth anghenrheidiol o wasanaeth mwyaf cyffredin, beunyddiol, ac Jachusol: A'r gwin yw gwlybwr, ^{i Lev. 26. 26.}
yr hwn sy'n gwasanaethu, nid yn unig i dorri syched, ond hefyd i gynnorthwyo gwendid corphorawl. Yn gymmaint a bod i Ba- ^{k i Tim 5. 23.}
ra a Gwin, gan cubod yn rhagoraf yn eu Rhyw, yn gosod allan yn gymmhwyys, Y ^{l Psal. 104. 15.}
lluniaeth perffaith ysprydol hwnnw y sydd ^{m Jo. 6. 57.}
i'w gael ynghrist.

Corph a gwaed Crist, &c.] Y bara yr n i Cor. 11. 23.
hwn a dorrir, sydd yn arwyddocau o corph ^{o i Cor. 11. 24.}
a dorriwyd trosom ni: a'r p gwin a dywall- ^{p Mat. 26. 27.}
tir allan, sydd yn arwyddocau a gwaed Crist ^{q Mat. 26. 28.}
a dywalltwyd trosom.

Y Bara a'r Gwin y rhai a finistrir, ydynt yn arwyddocau, ac yn felio i rhoddiad ^{r Jo. 6. 51.}
Crist â holl leshadau ei f farwolaeth i'r gwir ^{s i Cor. 11. 26.}
gredadyn. ^{t Jo. 6. 35.}

Corph a gwaed Crist a dderbynnir yn ^{u Jo. 6. 55}
wîr ddiau i w galon y Cymmunwr tei- ^{w Jo. 6. 56.}
lwngr trwy râd x ffydd. ^{x Jo. 1. 12.}

Cael cryfhau a diddanu ein eneidiau &c.] Megis yma'r enaid neu'r dyn oddifewn, ^{y Dih. 18. 14.}
sy' yma i'w borthi, yn yspryd: felly y mae ^{z Jo. 6. 63.}
corph a gwaed Crist yn z ymborth ysprydol, ^{a Jo. 6. 64.}
ac i'w dderbyn mewn a modd ysprydol.

b Mat. 26. 26, 29.

Y b Bara a'r Gwin ar fwrdd yr Arghwydd
ni newidir monynt yn eu natur, ond yn eu
harfer neu gwafanaeth, gan eu bod yn ar-
wyddion oddiallan a ordeiniwyd yn ol na-
tur Sacramentaui, i' arwyddocau rhyw beth
y sydd oddimewn a yn ylpydol.

i Cor. 11. 25.

Eu holi eu hunain &c.] Er mwyn teilwng
dderbyniad y Sacrament Sanctaidd hwn, y
gofynnir a ymholi o ddyn ei hun, yr hys
sydd yn bwrw fod cryn ddigonedd o' wybo-
daeth gan y cymmunwr.

d i Cor. 11. 28.

e Gwers 29.

Mae'n rhaid i ni ein holi ein hunain yn-
ghylch y neillduol bethau hyn:

f i Cor. 11. 31.

1. f Diragrithrwydd ein hedifeirwch am
bechodau, a aethont heibio.

g Eflay. 1. 17, 18.

2. Ein bryd i adgyweirio ein buchedd
dros yr amser sydd i ddyfod.

b Jo. 7. 37, 38.

3. b Ymarfer gwir ffydd, gan sychedu ar
ol Crist.

i A&. 2. 46, 47.

4. Ein Diolgarwch i Dduw am y doniau
y Dderbynnir yma ganddo ef.

k i Cor. 11. 33.

5. Ein cariad tuag at ddynion gan roi
yn ewyllylgar, a maddeu iddynt; megis y

i Mat. 10. 8.

mae i duw yma yn gwneuthur yn rasfodol a

DIWEDD.